

The Project Gutenberg eBook of Arbetarens hustru: Skådspel i fem akter, by
Minna Canth

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Arbetarens hustru: Skådspel i fem akter

Author: Minna Canth
Translator: Hedvig Winterhjelm

Release date: April 1, 2015 [EBook #48627]

Language: Swedish

Credits: Produced by Matti Järvinen, Keith Edkins and the Online
Distributed Proofreading Team at <http://www.pgdp.net>

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ARBETARENS HUSTRU: SKÅDSPEL I
FEM AKTER ***

ARBETARENS HUSTRU

SKÅDESPEL I FEM AKTER

AF

MINNA CANTH

ÖFVERSÄTTNING FRÅN FINSKAN

AF

HEDVIG WINTERHJELM

Borgå 1886

WERNER SÖDERSTRÖM

HELSINGFORS 1886

WEILIN & GÖÖS AKTIEBOLAGS BOKTRYCKERI

FÖRORD.

Då jag härmed i tryck utgifver en af mig verkställd öfversättning af fru Minna Canths „Työmiehen vaimo“, önskar jag fästa uppmärksamheten på, att jag ingalunda därmed velat göra anspråk på någon litterär förtjenst, utan tvärtom måste be om öfverseende med de brister, som säkert nog vidlåda densamma till följd af den svåra uppgiften att på svenska återgifva finskans egendomliga färg, en uppgift, i hvilken äfven en mera van penna än min

torde mött svårigheter.

Men med det stora intresse jag — som naturligt är — hyser för Finland och dess folk, önskade jag att få göra hvad på mig berodde för att äfven dess på finska skrifna dramatiska litteratur kunde vinna insteg på främmande scen, synnerligen som förevarande pjes ju tyckes egnad att gifva den främmande publiken en bild af folkligt lif i Finland. Det var mig en kär tanke, att likasom jag hade den lyckan att på Finska teaterns första afton vara bland dem, som från dess scen för första gången läto finskan ljuda i Kivis sköna skådespel, så skulle jag äfven nu få vara den första att å främmande scen införa ett finskt skådespel.

Derför ville jag äfven, så troget sig göra läte, återgifva det finska originalet för att om möjligt dess nationella färg kunde bibehållas. Men jag inser mycket väl, att hvad som på så sätt vinnes å det ena hållet, lätteligen kan förloras å det andra, och jag är därför fullt medveten om, att detta mitt försök behöfver betraktas med öfverseendets mildhet.

Stycket uppfördes i svensk drägt för första gången å Nya teatern i Stockholm den 17:de april 1886.

Hedvig Winterhjelm.

PERSONER.

RISTO, arbetare.
JOHANNA, hans hustru.
HELKA, en gammal zigenerska.
KERTTU, med öknamnet HOPPTOSSAN, hennes dotterdotter.
HAGERT, hennes son.
ILONA, Hagerts hustru.
HENRIK GABRIEL }
ILONA } deras barn.
LEENA-KAJSA.
ANNA-MAJA.
VAPPU, torgförsäljerska.
KATRI }
LAURA }
LOTTA } tjänstflickor.
LISA }
YRJÖ, smed.
TOPPO }
GUSTAF }
HEIKKI } arbetare.
JANNE }
FRU VÖRSKY.
HERR VÖRSKY.
FRU HANHINEN.
FÖRSTE POLISBETJENTEN.
ANDRE POLISBETJENTEN.
EN VISMÅNGLARE.
EN KLOK GUMMA.
HERRAR. BRÖLLOPSGÄSTER. KÖPANDE och SÄLJANDE.
Händelsen tilldrager sig i staden *Kuopio*.

FÖRSTA AKTEN.

Ristos och *Johannas* bröllopsrum. Till höger en dörr till ett sidorum, till venster ett fönster. I fonden en dörr till farstun. Rop utanför: „Bruden. Fram med bruden.“ Vid ridåns uppgång står *Johanna* i bruddrägt framför fönstret, *Katri* och *Laura* med ljus i händerna på begge sidor om henne, *Vappu* vid avantscenen till höger. Längre bort *Risto*, *Yrjö*, *Toppo*, *Gustaf*, *Heikki*, *Janne*, *Lotta*, *Lisa*, *Leena-Kajsa* och *Anna-Maja* jemte andra bröllopsgäster. Utanför fönstret höras lefverop.

RISTO.

Hvad funderar ni på, *Vappu*? Skulle det inte vara roligt ändå att vara i samma belägenhet?

VAPPU.

Att vara brud, menar ni?

RISTO.

Ja visst, ja, när man till på köpet blir så firad. Följ nu Johannas exempel och tag er en man, ni också.

VAPPU.

Nej, tack, jag vill inte ha någon.

RISTO.

Hvarför inte? Ni har visst ändå haft så många friare som det fins grå kattor. Hvad är det som gör er så betänksam?

VAPPU.

Det är många bugter på vägen, många krokor i sjön.

RISTO.

Ni är alltför försiktig.

VAPPU.

Bättre att se sig för än ångra bakefter.

Lefverop höras ånyo utanför. *Johanna* nickar gladt med hufvudet.

JOHANNA.

Ser ni den där flickan, som klifvit upp på planket på andra sidan gatan?

KATRI.

Den där, som står där i månskenet och svänger så förskräckligt med armarna? Det är en Guds nåd och under att hon inte tumlar hufvudstupa ned på gatan.

JOHANNA.

Är det inte Hopptossan?

KATRI.

Jo, sannerligen är det inte hon.

LAURA.

Alldeles riktigt. Nu känner jag också igen henne.

LOTTA.

Hopptossan, den där? Aldrig i världen. Hopptossan har inte varit sedd här i sta'n på ett halft år. Hvarifrån skulle hon nu ha flugit hit så plötsligt?

JOHANNA.

Det vet jag inte, men säkert är att det är hon. Snälla Katri, bed någon gå ut för att bjuda henne hit in till oss.

KATRI.

Hvad tänker du på? Hopptossan hit in? Så'na trasor som hon troligtvis är klädd i?

JOHANNA.

Hvad gör det? Inte försämrar kläderna människan.

KATRI.

Nå, inte just det.

Går till dörren och talar sakta med Heikki, som derefter beger sig ut. — Man bjuder omkring thé.

LAURA.

Du kommer nog att ångra att du sände efter Hopptossan. Du skall få se att hon uppför sig opassande, som hon alltid gör.

JOHANNA.

Hvad är det för prat? Hopptossan är inte så elak, om man bara bemöter henne väl.

RISTO.

Jag skulle vilja veta hvad de där gaphalsarna därute säger om min brud.

YRJÖ.

Fast man inte hör det, vet man nog att de berömmar Johanna.

RISTO.

Och afundas mig. Ja, ja, Yrjö, hur är det med dig sjelf? Det sägs att du i många år haft ett godt öga till Johanna, men så kom jag och snappade ett, tu, tre flickan ifrån dig.

YRJÖ.

Hvad är det att tala om? Hon hade ju rättighet att ta hvem hon ville. Men det säger jag dig i alla fall, Risto: I Johanna har du fått en riktig skatt.

RISTO.

Åja, du säger inte för mycket. Vet ni hvad? Hon har sexhundra mark i banken förutom räntor; det är dagsens sanning. Skall jag kanske visa er det? Jag har redan tagit sparbanksboken i min vård. Titta hit, ska ni få se.

GUSTAF.

Sexhundra står det, tydligt och klart. Din lyckliga ost. För dig är det minsann ingen nöd. Om jag också kunde bli lika lycklig. Hörde du, Toppo? Sexhundra mark får den där lyckans gullgosse i hemgift med sin hustru. Ska vi inte också gifta oss, du?

TOPPO.

Med hin ondes mormor? De rika flickorna räcker inte till åt alla. En del får nöja sig med fattiga eller vara utan. Och jag för min del är helst utan, för då får jag lefva som jag sjelf vill.

GUSTAF.

Prata inte. Om du också tar en fattig en, så får du i alla fall någon, som kan laga dina byxor, så att du inte behöfver gå med knäna ute.

RISTO.

Ja, och hvad är det för prat att inte mannen skulle få lefva som han sjelf vill, om han också tar sig en hustru? Strunt. Kom och tag er en pipa, go'vänner.

GUSTAF.

Men nog skulle jag ändå helst vilja ha en rik flicka, jag också. Det är bara dumt att de inte står att ta på hyllan, efter de vanligtvis ha så många friare. Hur fick du Johanna att ge efter, Risto? Det skulle vara bra att veta.

RISTO.

Hvad betalar du, om jag säger dig det?

TOPPO.

Lofva ingenting, Gustaf. Jag skall lära dig konsten utan betalning.

RISTO.

Du? Nå, låt höra.

TOPPO.

Hvad är det för konst, annat än att dra flickorna litet vid näsan? Och det är lätt gjordt, ty de stackarna ha just inte mycken verldserfarenhet.

JOHANNA.

Ja, kom ihåg hvad jag har sagt: Det blir ännu med tiden folk af Hopptossan.

LAURA.

Af den där galningen? Aldrig i evighet. Af den där, som man inte kan få att arbeta, om man bjöd till aldrig så mycket? En gång, då hon skulle hjälpa mig att skölja kläder, började hon plötsligt att dansa vid vaken. Gud vet hvad som for i henne, men det var omöjligt att låta bli att skratta åt den slamsan. Tänk er bara, klädningen var ända från medjan så full af is att den stod alldeles styf ut rundt omkring henne, och så flög och snurrade den där längs glanskisen som en hvirfvelvind. Och af en sådan en skulle det bli folk? — Jo pytt också.

LISA.

Säg inte det, du. Matmodern på Riistavesi berömde Hopptossan upp i himmelens höjd härom sistens. Hon lär ha varit hos dem hela sommarn och arbetat som en häst.

JOHANNA.

Ser man på det.

LISA.

Men drifvit hade de ändå med henne, stackars flicka, isynnerhet de unga vildhjernorna. Man vet väl, hurudana de ä'. Kan de någonsin låta bli att vara otäcka?

KATRI.

Men om hon gaf dem anledning till det?

LISA.

Visst inte. Hon hade bara varit så sparsam, att hon inte hade nänts äta ordentligt, för hon ämnar gifta sig nu i höst, ser ni. Hon hade sagt att hon har en fästman här i sta'n.

KATRI.

Det är troligtvis någon som har drifvit gyckel med henne.

JOHANNA.

Hvarför det?

KATRI.

Det är ju klart. Hvem skulle ta en så'n där?

LAURA.

Till på köpet som hon är zigenerska.

LISA.

Det är hon visst inte, för hennes far var en Väänönen från Tuusniemi.

LAURA.

Men modern var af zigenarlägt och lär dessutom varit en af rätta sorten. Hon kunde ju inte finna sig i att stanna hos sin man, utan rymde sin väg och tog Hopptossan med sig. Men Väänönens släktingar for efter och tog barnet ifrån henne. Sedan hade de skamlöse zigenarne gjort trollkonster och därigenom bragt Väänönen till att supa så förskräckligt att han på några år förstörde sin gård och allting. Han söp också slutligen ihjäl sig.

JOHANNA.

Och lemnade sitt barn att ensamt och värmlöst trampa livvets stig. Stackars Hopptossa. Kanske skulle hon likväl haft det bättre hos modern.

RISTO.

Seså, prata inga dumheter, Toppo. Jag blir aldrig i evighet rädd för hustru min, om jag också har lust att supa aldrig så mycket. Åhå, jo, det skulle se ut.

TOPPO.

Nå, nå, vi få väl se. Hvad kan du göra, om din gumma säger: Pengarna ä' mina; du slösar inte med dem alldeles som du sjelf vill heller.

RISTO.

Hvad jag kan göra? Nå, det var också en fråga. Hvem är det som sköter förmögenheten, mannen eller hustrun? Känner du inte så pass Finlands lagar, bror lilla?

TOPPO.

Nog vet jag att lagen ger väldet åt mannen, men man ser ju att hustrurna söker att stå på sig i alla fall.

RISTO.

Ja, de spetsfundiga tör väl ha alla slags knep och konster för sig, men Johanna är inte af den sorten.

Toppo ler spefullt i det han gnolar och stoppar sin pipa.

Ja, skratta du. Liksom jag inte skulle känna Johanna. Och snart ska ni väl få se, om jag är man i huset eller om jag för ro skull bär byxor.

Går till Johanna.

När får vi något att dricka?

JOHANNA.

Snälla Katri, gå och skynda på dem där ute.

RISTO.

Och sätt fart i dem se'n. Hvad sjutton sölar de så länge för? Karlarna borde för längese'n ha fått något starkt i sig.

Katri går ut till höger.

JOHANNA.

Risto, tycker du inte denna begynnelse af vårt gemensamma lif är just som en solig vårmorgon?

RISTO.

Tycker *du* det? Herre Gud, så vacker du också är i afton. Det är riktigt en fröjd att se på dig. Och hvad du är präktigt klädd, just så som en rik brud bör vara. Jo, jag vill lofva det duger att få visa dig som sin brud.

JOHANNA.

Om bara du är nöjd, så bryr jag mig inte om någon annan. Och det är du ju, Risto?

RISTO.

Ja, det är visst och sant. Och det frågar hon om. Jag är så glad som en spelman, och kan jag vara annat när jag tänker på hur många skulle vilja vara i mitt ställe i afton? Var säker på att det skär pojkarna i hjertat och att hvarenda en af dem tänker för sig sjelf: Fan besitta honom, som fick en så rik och vacker flicka.

JOHANNA.

Hvad bryr vi oss om dem?

RISTO.

Än smeden då? Du kan tro att han är färdig att spricka af harm, fastän han försöker dölja det. — Nå, där ha vi nu ändtligen dryckesvarorna.

Katri ställer en bricka på bordet. Risto håller i glasen.

KATRI.

Hvad är det flickorna sysslar med? I afton måste alla vara glada. Det är minsann inte hvar dag en så'n här fest firas.

LISA.

Vi får väl dansa i qväll, eller hur, Johanna?

JOHANNA.

Ni ska få dansa så mycket ni nå'nsin vill. Risto har bedt Hakalas Janne att ta fiolen med sig.

LISA.

Det var då riktigt roligt. Fötterna kliar redan på mig af danslust. Hör nu, skall jag visa er, hur man dansar „en gammal flicka?“ Maka åt er litet.

Dansar och sjunger halfhögt:

„De krafla; de krafla; på glasberget krafla
De stackars gamla flickor; de krafla om hvarann,
:,: Ty ingen gosse, ingen gosse kan de få till man :,:“

LAURA.

Låt bli att väsnas så där. Alla ser hitåt.

LISA
slutar att dansa.

Låt dem se. Hvad bryr jag mig om det?

JOHANNA.

Nej, svara du bara: När skall man väl få dansa, om inte på bröllop?

LISA.

Ser ni, nu tar Janne fram sin fiol. Nu börjar glädjen snart, och bruden skall föras främst i dansen. Åh, hvad du måtte vara lycklig i afton, Johanna.

JOHANNA.

Ja, jag har hvarken mål eller mått för min lycka i detta nu. En sådan dag som denna har jag ännu aldrig upplefvat.

LISA.

Du lyckliga menniska. När skall väl min tur komma?

JOHANNA.

När den rätta kommer, Lisa lilla, som Gud har bestämt åt dig.

LISA.

Ja, hvem vet det? Kanske ingen är bestämd åt mig.

JOHANNA.

Jo, det är det visst. Åt dig såväl som åt andra.

RISTO.

Er skål, go' vänner. Kom och smaka på. I afton, pojkar, ska ni få dricka så mycket ni ha lust till. Jag svarar för att det skall räcka till. Se så, töm glaset i botten som jag gjorde. Så där ja. Det är lätt att fylla på igen. På mitt bröllop skall ingen kunna klaga att det dröjer för länge mellan suparna.

KATRI.

Bara de inte nu super sig alldeles fulla i afton?

JOHANNA.

Ånej. Risto förstår nog att hålla måtta.

KATRI.

Om han kommer ihåg det?

JOHANNA.

Visserligen. Det behöfver man väl inte tvifla på.

LISA.

Men vore det då så farligt, om de också skulle dricka litet? Då ä' karlarna allra trefligast, när de ha en liten smula i hufvudet.

VAPPU.

Så tanklöst du pratar, Lisa. Om du finge en drinkare till man, så tänker jag du snart finge nog af den trefligheten.

LAURA.

Men sant är det att karlarna nu för tiden aldrig ä' riktigt muntra annat än vid flaskan.

JOHANNA.

Det går verkligen inte an att säga så om alla. Det fins sannerligen ännu hyggliga ibland dem. Inte sant, Vappu?

RISTO.

Nu ä' de fyllda på nytt. Tag era glas, pojkar, och drick, drick duktigt. Drick tills verlden snurrar rundt för era ögon och det sjuder och susar i örona värre än i Tammerfors bomullsfabrik. Då vet ni att ni ha druckit på Ristos bröllop.

TOPPO.

Rätt taladt. Det är ett dåligt kalas, som en karl går nykter hem ifrån.

RISTO.

Och nu ska vi dansa polska. Är inte din fiol stämd ännu, Janne? Hugg i med några riktiga danstoner. Så, så där ja. Hejsan. Janne är en karl hela da'n, han. Skynda på nu, pojkar. När hvar och en tar sin, så tar jag min lilla dufva.

Går gnolande till Johanna.

„Hej hopp, min lilla sockertopp. Du och jag och Syrse-Lisa, Puntus Paavo och Juortos Jussi, Krog-Lassi och Mjölmar-Matti — —“

JOHANNA.

Risto, låt mig först säga dig ett par ord.

RISTO.

Tre, om du vill. Så-å. Ska vi gå riktigt långt undan, så att ingen hör oss. Nå, hvad i all verlden är det nu med dig?

JOHANNA.

De börjar väl inte att hålla oväsen här i afton? Jag begynner redan bli ängslig.

RISTO.

Hålla oväsen? Hvad fanken. Var det därför du blef så allvarsam? Så'na dumheter. Hvad slags oväsen skulle man väl hålla här?

JOHANNA.

Om karlarna dricker för mycket, så att de bli fulla?

RISTO.

Nå, än se'n då? Det händer väl ibland, isynnerhet på ett så'nt här kalas. Det vore väl inte så farligt.

JOHANNA.

Det skulle förstöra hela bröllopsglädjen för oss. Käre Risto, du är ju åtminstone på din vakt?

RISTO.

Hm, jag?

Gnolar:

„I eget bröllop kan jag, min flicka,
Väl gerna få ha en liten sticka.“

Den är ingen karl, ser du, som inte vågar ta sig en tår på tand.

JOHANNA.

Tyst, tyst, tala inte så högt. Du skämtar, Risto, och du menar inte hvad du säger. Jag skulle skämmas ögonen ur mig, om du skulle dricka dig full.

RISTO.

Hör man på. Det tycks det, eftersom — Hör, Johanna, glöm du inte hvad presten nyss sa' åt oss.

JOHANNA.

Hvad då?

RISTO.

Att „mannen är qvinnans hufvud“.

TOPPO.

„Mannen är qvinnans hufvud“, liksom katten är råttans.

GUSTAF.

Och det är i senaste laget för råttan att pipa, när hon är till hälften i kattens mun.

RISTO.

Rätt, Gustaf, rätt, ha, ha, ha. Det är i senaste laget för råttan att pipa, när hon är till hälften i kattens mun. Nå, Johanna, ska vi begynna?

JOHANNA

lägger sina båda händer i Ristos.

Låt oss börja.

Alla ställa sig på sina platser, och dansen begynner. Polskan blir allt lifligare, och glädjen har nått sin höjdpunkt i det ögonblick, då dörren öppnas och *Heikki* släpar in *Kerttu*, som af alla krafter stretar emot. Dansen upphör, men alla förbli på sina platser.

KERTTU.

Jag vill inte in hit, hör du, jag vill inte. Släpp mig, din otäcka tjockskalle, eller jag biter fingrarna af dig.

RISTO.

Kerttu.

Drar sig afsides.

Hvad skall det nu bli för spektakel.

HEIKKI.

Sakta, sakta. Jesses, så hon rasar alldeles som ett vilddjur. Kors, så'na hvassa klor hon har. Aj, din rackarunge.

KERTTU.

Vill du låta mig vara i fred?

HEIKKI.

Väsnas nu inte för ingenting, för du skall in i alla fall. Här hjälper hvarken lock eller pock. Gustaf, tag du henne i andra armen.

JOHANNA.

Nej, nej, tvinga henne inte.

GUSTAF.

Det vore då också underligt, om inte två karlar skulle kunna rå på en så'n där flickslinka.

Knuffar henne med ett tag fram midt på golvet.

Se så. Så'na puffar ger jag, sa' käringen, körde hufvu't i väggen.

TOPPO.

Hvad tusan är det där för en slamsmaja?

Alla skratta och tissla. Flickorna dra sig, sins emellan hviskande, till venster. — *Kerttu* står orörlig med knutna händer och ser skarpt omkring sig.

JOHANNA.

Välkommen, Kerttu.

KERTTU.

Nu blef det ett tisslande och tasslande i vinklar och vrår.

GUSTAF.

Hör du, Hopptossa, att bruden talar till dig.

KERTTU.

Mitt namn är Kerttu.

JOHANNA.

Välkommen till vårt bröllop, Kerttu.

KERTTU.

För att tjena till åtlöje för er?

Med knutna händer.

Välän, här är jag nu. Gör ert bästa. Försök om ni kan få mer af mig än hvad yxan får af stenen.

TOPPO.

Hvem är den där hundralappiga flickstackarn, som står där och visar tänder och stirrar så vildt?

GUSTAF.

Har du inte sett Hopptossan förr? Henne känner annars hela världen.

KERTTU.

Ja, just henne, som ni i kapp hackat i småbitar och tuggat mellan era tänder. Har ni haft mycken nytta af ert arbete? Säg för ro skull. Synd fick ni fullt upp i hjertat af det, men det hade ni tillräckligt af förut.

TOPPO.

Kors för tusan, en sådan galla. Törs man alls närma sig den där, eller står det en eldslåga ut ur munnen på henne; — flyger det gnistor ifrån tungan?

JOHANNA.

Gå din väg, Toppo. Ingen får ha Kerttu till narr, hon är bjuden till gäst såväl som alla andra. Vill du inte gå dit bort till de andra flickorna, Kerttu?

KERTTU.

Nej.

JOHANNA.

Jag svarar för att de ska bemöta dig väl, om du bara å din sida vill vara vänlig emot dem.

KERTTU.

Hellre böjer jag mig för skogens träd än för slynor; hellre förliks jag med ulfvar än med trollpackor.

LAURA.

Den skamlösa.

KATRI.

Hur vågar hon —?

GUSTAF.

Ska vi inte ta henne vid axlarna och ge henne samma skjuts ut som hon fick in?

HEIKKI.

Och med samma fart.

JOHANNA.

Var stilla. Ni får inte förbittra hennes sinne så där. Ni hör ju hur bittert det redan är förut. Kerttu, får jag inte bjuda dig ett glas vin?

KERTTU.

Jag vill inte ha något.

TOPPO.

Blixt och dunder. Hon är inte ful alls, när man ser litet närmare på henne. Halsen är som en ljungstängel; läpparna ä' som vildhonung och kindbenen som två halfmogna lingon. Det är inte långt ifrån att jag redan börjar att bli kär i henne.

KERTTU.

Kommer du mig för när, så rifver jag ut ögonen på dig.

TOPPO.

Nå nå, det gör du väl ändå inte. Sjelfva katten får ju se på kungen, om inte annat så från spiseln.

KERTTU.

Går du din väg, bandhund.

TOPPO
ryggar tillbaka.

Inte så, skaparens skapelse.

KERTTU,
åter kall och lugn.

Skaparen tör väl ha skapat mig eller synden fostrat mig.

JOHANNA.

Bry dig inte om dem, Kerttu. De ska inte få göra dig något ondt, så länge du är under mitt beskydd.

KERTTU.

Under ditt beskydd? Är jag då en sådan stackare att jag skulle behöfva beskydd? Gå bort, långt ifrån mig. Dig hatar jag ännu mer än de andra.

JOHANNA.

Stackars flicka. Hur har ditt unga hjerta kunnat bli så hårdt?

KERTTU.

Det kan du fråga det där packet om. Och fråga framför allt din egen eländige brudgum, som gömmer sig där bakom de andra och inte törs visa sig.

JOHANNA.

Du får inte smäda Risto. Han har inte gjort dig något ondt.

KERTTU.

Det vet väl jag bäst.

JOHANNA.

Stig fram, Risto. Låt henne inte skymfa din heder med sina elaka beskyllningar.

Risto kommer långsamt fram.

JOHANNA.

Nå, ser du, Hopptossa, att han vågar.

KERTTU

betraktar Risto en stund under tystnad. Därpå utbrister hon med af raseri qväfd stämma:

Eländigt svek du din ed. Som en hund åt du opp din ära.

RISTO.

Hon ljuger. Hi, hi, hi. Det var knäfveln hvad hon kan finna på.

JOHANNA.

Och det bara skrattar du åt, Risto.

KERTTU

går ett steg närmare Risto med utsträckt hand.

Ljuger jag? Se mig rakt i ögonen och säg det ännu en gång, om du kan.

JOHANNA.

Det kan du ju, Risto.

RISTO

skrattar litet förläget, vänder sig bort och säger halfhögt till sina kamrater:

Alltid råkar man nå'nstans här i verlden ut för ett eller annat åkerspöke.

JOHANNA

försöker att qväfva sin vaknande ångest.

Gör som hon säger, Risto. Jag vet att du kan det.

Paus.

JOHANNA.

Se henne i ögonen, Risto. Du är ju i alla fall oskyldig.

KERTTU.

Vänd dig hit, om du vågar, eländige.

JOHANNA.

Och på det sättet låter du dig skymfas i allas närvaro. Vore jag man, skulle jag nog stoppa till munnen på henne. Jag skulle inte ha det minsta medlidande med en sådan där.

KERTTU.

Sticker du nu också fram dina klor, barmhertiga samaritanska? Skönt. Det var just hvad jag önskade. Kom nu hit hvarenda en af er. Jag fruktar er inte. Jag skall ändå ropa så att det skallar i öronen på er: Risto har svikit sitt ord, brutit sin ed. Risto är den ohederligaste skurk, den värste bedragare under solen.

JOHANNA.

Store Gud, Risto, försvarar du dig inte? Förneka henne då. Krossa denna orm, som spy ut sitt gift öfver oss.

KERTTU.

Förneka? Krossa? Mig? Åhå! Under stenen är min förnekare, under jorden min förkrossare.

RISTO.

Hvad är det du bråkar och väsnas för, Kerttu. Låt oss försonas och kasta bort allt gammalt groll. — Och så ska vi dansa polska. Det är mycket bättre än att gråla om strunt. Jag skall hålla i ett glas vin åt dig, Kerttu. Kom och drick.

KERTTU.

Usling, med vin vill du utplåna din syndaskuld?

RISTO.

Var det nu verkligen en så stor synd? Ja, Gu sa'e jeg det, sa' norrmanen. Att en ung man gycklar litet med en vacker flicka utan att ha några allvarsammare afsigter och isynnerhet när det är med en så'n stackare som du är, kära Kerttu. — Seså, ska vi inte ta oss ett glas, pojkar?

KERTTU,
nästan vansinnig.

Stanna.

Med qväfd röst:

Jag har ännu ett ord att säga. Se'n kan ni supa. Du hycklade kärlek under det att falskhet bodde i ditt sinne. Du störtade mig med afsigt i förderfvet. Därför skall du också få din förtjenta lön.

Tar fram en ring från sitt bröst och kastar den till Ristos fötter.

Med denna din förlofningsring sliter jag den sista ömma känslan ur mitt hjerta. Från denna stund ska endast hatets och hämdens lågor flamma där. Min förbannelse skall följa dig ända intill döden, ja, bortom den, på andra sidan grafven. Den skall tynga dina axlar som ett berg. Den skall tära ditt bröst som en mask, och dag och natt skall den påminna dig om hvems lycka och lif du har förkrossat.

JOHANNA.

Hjelp — jag svimmar.

YRJÖ
för henne till en stol.

Vatten, hemta vatten.

Vappu ger vatten åt Johanna och gnider hennes tinningar.

KERTTU.

Vissnar redan kärlekens blomma? Bleknar redan den af kyrkan helgade och af folket ärade? Tiden är ju ännu inte kommen. Njut först den sällhet, som du har grundat på en annans

förderf. Njut fröjd och kärlekslycka så länge du kan. Under tiden skall jag kretsa som en uf kring er lyckas tjäll och ropa: Hämd, hämd, hämd.

Störtar ut. — Allmän bestörtning. — Paus.

VAPPU.

Hur är det med dig, Johanna?

YRJÖ.

Mycket illa, fruktar jag.

JOHANNA.

Kanske det går öfver. — Bli här hos mig, ni båda.

TOPPO.

Det var tusan till flicka att vara argsint. Hon fräste som en riktig vildkatt. — Och så stod du där, Risto, inför henne som en eländig syndare och kunde inte klämma ur dig ett enda ord.

GUSTAF.

Än vi andra då. Fan besitta, inte har jag heller ofta varit så handfallen som nyss.

LAURA.

Där kan ni se. Gick det inte som jag sade.

KATRI.

Hvarför skulle också Johanna be henne komma hit. Det kunde man ju veta förut, att inte Hopptossan kan vara folk.

RISTO.

Usch, det är visst och sant, den här skakningen går inte ur kroppen med annat än bränvin.

Fyller i glasen.

Hvad är det du letar efter, Toppo?

TOPPO.

Jag tittar efter hvart ringen tog vägen, som det där qvickhufvudet kastade på golfvet.

RISTO.

Låt den ligga, bror lilla. Det lönar inte mödan att leta efter den. Det var bara en vanlig messingsring, alldeles värdelös, fast hon, den där fjollan, bar den på bröstet. — Kom hellre och tag dig en sup. Er skål, go' vänner.

Tre starka slag höras i väggen. Alla spritta till, isynnerhet qvinnorna.

QVINNORNA.

Hvad i Herrans namn var det?

LENA-KAJSA.

Det var döden som bultade.

ANNA-MAJA.

Eller kanske världens sista stund är kommen.

TOPPO
ser ut genom fönstret.

Fan heller. Det var bara Hopptossan, som smälde i väggen. Nu hyttar hon med knytnäfven hitåt och hoppar som vore hon besatt.

RISTO.

Ut, pojkar. Tag fast den slynan och för henne till poliskammaren.

JOHANNA.

Nej, låt henne vara i fred.

RISTO.

Hon? Nej. I kurran med henne och det snart.

TOPPO.

För sent. Hon springer sin väg så fort att ni inte får fatt i henne. Hon har redan flugit så långt bort att af hela flickan syns inte mer än kjolen, som fladdrar i blåsten.

RISTO.

Nå, låt henne flyga då. Men fan må ta henne, om hon ännu en gång kommer inom mitt område.

LISA.

En sådan otäcka, som förstörde hela vår glädje. Få se, om det blir bra igen efter det här.

LAURA.

Knappast, när bruden ser så dystert ut.

LOTTA.

Jo, det här var ett treftigt bröllop. Det lönade just mödan att köpa blommor till bröstet för det här.

KATRI.

Nå, än jag då, som måste skaffa en annan i mitt ställe, efter frun inte ville ge mig lof annars.

VAPPU.

Känner du dig bättre nu, Johanna?

YRJÖ.

Vill ni kanske ha litet mera vatten?

JOHANNA.

Jag behöfver ingenting mer. Om jag bara orkade så pass mycket, att jag kunde komma bort härifrån.

RISTO.

Johanna skulle man rakt kunna skrämman förderfvad. Bry dig inte om hela saken. Inte går det an att bli vid dåligt lynne för så'nt där. Hör du inte? Nej, men se, hvad hon är barnslig. Nu gråter hon.

VAPPU.

Är det underligt? Låt hvar och en gå till sig sjelf. Det skulle väl inte vara så roligt att på sjelfva bröllopsaftonen få höra sådana saker om sin brudgum.

RISTO.

Hvilka saker?

VAPPU.

Bedrägerier.

RISTO.

Bedrägerier. Allt måste man höra. Så-å, bedrägerier. Ä' ni alldeles tokiga? Är det bedrägeri, om man gycklar en smula med flickorna? Det händer ju jemt.

TOPPO.

Ja, fördenskull ä' ju qvinnorna skapade hit till verlden, ty inte lär de ha stort annan befattning.

RISTO.

Ja visst, ja. Och hvad är det för ondt i, om en ung karl har en liten kärlekshandel då och då med en vacker flicka. Han kan ju ändå inte gifta sig med alla.

VAPPU.

Men ni hade ju förlofvat er med den där flickan enligt hvad jag förstod. Hvarför lemnade ni henne sedan utan vidare?

RISTO.

Hvarför, hvarför? Det var också en fråga. Naturligtvis därför att jag fick en bättre. Ty Johanna är sannerligen något annat än Kerttu, som inte har en ordentlig klädning en gång, mycket mindre pengar i banken. Nej, då tog jag väl hellre dig, Johanna, och inte lär du väl vara ond på mig för det, eller hur, he, he, he?

JOHANNA
stiger upp.

Jag måste bort härifrån, bort, hvad än måtte hända. Flickor, hjälp mig af med de här grannlåterna.

RISTO.

Hvad nu? Hvart ämnar du ta vägen? Midt under festen. Men så säg då.

JOHANNA.

Det vet jag inte, men jag måste bort. Det blir väl alltid någon råd. Men det vet jag, att vi två passar inte tillsammans.

RISTO.

Gud fördömme mig, tror jag inte att hon har mist förståndet.

KATRI.

Hvad tänker du på, Johanna? Du gör dig ju alldeles till åtlöje för alla människor.

LAURA.

Nyss kommen ifrån vigseln, och nu redan vilja skiljas ifrån sin man. Något sådant har man aldrig i världen hört talas om.

LOTTA.

Och af en så'n orsak se'n. För en galen flickas skull. Ja, galen — för ingen människa anser Hopptossan för klok.

JOHANNA.

Så hårdt ni ha satt i de här nålarna. Jag kan inte få ur dem på något sätt.

Hon sliter kronan och slöjan af hufvudet. — *Leena-Kajsa* och *Anna-Maja* komma fram och ställa sig på båda sidor om *Johanna*.

LEENA-KAJSA.

Der ser man hur den onde anden förvirrar människan, när han en gång fått henne i sina garn.

JOHANNA.

Den onde anden? Mig?

RISTO.

Ja visst, ja. Det där är den ondes anfäktelser, ingenting annat.

VAPPU.

Det må vara som det vill, men i Johannas ställe skulle jag göra på samma sätt.

LAURA.

Där är också en. Att ännu mer egga upp den där token.

KATRI.

Hvem bryr sig om Vappu? Hon är ju inte lik andra, tänker alltid annorlunda om alla möjliga ting.

LEENA-KAJSA.

Vappu är ett verdens barn. Hör inte på henne.

VAPPU.

Men tänk då en liten smula efter, godt folk. Hur skall man kunna lefva tillsammans med en man, som man inte kan lita på? Det är ju rent af omöjligt. Hellre skulle jag sannerligen gå och dränka mig.

JOHANNA.

Det är sant. Hellre gå och dränka sig än valla svin. Hindra mig inte, utan låt mig gå.

ANNA-MAJA.

Olyckliga, glömmer du så fort din heliga vigeled?

JOHANNA.

Min vigseled.

Sänker sitt hufvud.

LEENA-KAJSA.

Är det så du är din man underdånig? Är det på sådant sätt du ärar honom som din herre och man?

ANNA-MAJA.

Voro vi inte nyss här alla vittne till att du gafs i Ristos beskydd för att vara bunden till honom all din lefnads tid?

LEENA-KAJSA.

Och för att i allt skicka dig så, att du måtte tackas din man.

RISTO.

„Att du måtte tackas din man.“ Alldeles rätt, så ljud prestens ord.

ANNA-MAJA.

Och nu vid första motgång är du strax färdig att skiljas vid honom, för hvars skull du är skapad —

RISTO.

— „ty qvinnan är skapad för mannens skull och inte mannen för qvinnans“. Det läste också presten i psalmboken.

ANNA-MAJA.

— är du färdig att skiljas vid honom, för hvars skull du är skapad, för att följa den onde andens lockelser och ditt eget köttsliga sinne. Ve, detta förderfvælsens djup, vid hvars rand du står, stackars menniskobarn.

JOHANNA.

Kanske ni ha rätt. Jag kom inte att tänka på det. Gode Gud, hvad skall jag göra?

LEENA-KAJSA.

Bed din man om förlåtelse och bed honom ha öfverseende med din svaghet, kommande ihåg att han är begåfvad med en starkare karakter och större visdom.

RISTO.

Ja — det skall jag nog komma ihåg. Och att det tillkommer mig att styra och leda hustru min till mitt bästa. Allt det där sades vid vigseln. Jag hyser därför inte heller något onödigt groll, utan är färdig att skänka Johanna min förlåtelse.

LAURA.

Hör ni, så godsint han är. Inte ett enda ondt ord om allt der här.

KATRI.

Det skulle inte mången man ha gjort i Ristos ställe. Johanna kan tacka sin lycka.

VAPPU.

Kom nu härifrån, Johanna. Du skall få bo hos mig till en början.

JOHANNA.

Jag kan inte skiljas vid min man. Det skulle ju vara en stor synd.

VAPPU.

Ja, tänk hvad det skulle vara. Synd? Att rätta ett misstag, som man märker sig ha begått. Jag gitter inte höra.

JOHANNA.

Du kommer inte ihåg att presten har vigt oss samman.

VAPPU.

Nå, än se'n, hvad hör det hit?

LAURA.

Bevare oss väl, en sådan hedning hon är.

Rop utifrån: „Bruden. Fram med bruden.“

KATRI.

Se så, nu vill de se bruden igen, och hennes dräkt är i en så'n ordning.

LOTTA.

Sätt dig här på stolen, Johanna, så ska vi strax laga dig i ordning igen.

KATRI.

Hvad de väsnas. Vänta då ett ögonblick och håll er litet i styr. Ni ska nog få se oss, om ni också inte bråkar så fasligt. Seså, kanske det duger nu, bara det är något så när. Kom nu.

De gå fram till fönstret. Lefverop höras. *Risto* dricker och bjuder männen.

VAPPU.

Så ropade man ju också i gamla testamentets tid till offerlammen, då de fördes att slagtas. Hvad tror ni om det, Leena-Kajsa?

LEENA-KAJSA.

Jag känner inte till den saken. Men hvarför frågar du så?

VAPPU.

För ro skull bara.

LEENA-KAJSA.

Du skall alltid vara så klyftig. Ett sådant tal är eljest mycket opassande för en bröllopsgäst.

VAPPU.

Därför går jag också min väg. — Adjö, Johanna.

JOHANNA.

Nu redan? Dröj ännu en stund, Vappu.

VAPPU.

Nej, tack. Jag har fått nog af bröllopsglädje för den här gången. Adjö med er allesammans.

Går.

RISTO.

Det var tusan till brådska hon hade. „Fått nog af bröllopsglädje.“ Hå, nu är det först den riktigt skall börja. Sätt i med en polska igen, Janne, så att vi får dansa.

KATRI.

Det var ett förnuftigt ord. Vi måste dansa så att bruden får röda kinder igen. Ser ni, så blek hon är nu.

JOHANNA.

Låt dansen vara för i afton. Den går inte nu mera.

RISTO.

Och hvad skulle hindra? Nu först skall den just riktigt gå, se'n vi ha smuttat litet på glasen. Tag, du Johanna, Toppo, så skall jag dansa med den trefliga Lisa.

Gnolar:

„Och flickan hon är fager, och gossen ståtlig är, Han trampar takt, och flickan så prydligt dansar här.“ Inte sant, Lisa?

TOPPO

bockar sig för Johanna.

Får jag lof?

JOHANNA.

Jag sitter hellre här och ser på.

RISTO.

Hvad är det nu igen?

JOHANNA.

Jag förmår inte, Risto. Jag är så trött och alldeles som om jag hade feber. Jag faller bestämdt omkull, om jag försöker att dansa.

RISTO.

Åh pytt. Kom nu bara. Visst måste du dansa. Hur skulle det eljest se ut?

TOPPO.

Nå, Johanna? Låt nu alla sorger och bekymmer fara till skogs och kom och ta en svängom med oss.

RISTO.

Raska på nu, Johanna. Så där ja. Och ni andra också. Söla inte så, för då kommer vi ju aldrig i evighet att få börja.

Janne spelar. Alla ställa sig på sina platser.

ANNA-MAJA.

Till all lycka fick vi ändå Johanna att ta reson.

LEENA-KAJSA.

Ja, Gud ske lof att allt slutades så väl. Jag började redan bli orolig för hur det skulle gå.

Polskan begynner.

Ridån faller.

ANDRA AKTEN.

Ett salutorg. Öfre delen af venstra sidan upptages af stånd och bord, fulla af alla slags varor. Handeln är liflig. Till höger äro pojkar med väskor under armarna sysselsatta att kasta boll. I fonden sjunger en *Vismånglare* under det han säljer visor till de omkringstående, bland hvilka äfven *Lisa* märkes. *Katri* och *Laura* köpa grönsaker vid ett af borden till venster. I det främsta ståndet håller *Vappu* på att sälja.

VISMÅNGLAREN

sjunger:

„På blommande kulle satt Hjalmar så tyst,
Ty afskedets timma var när.
Han skulle nu fara till främmande land
Att strida mot fiendens här.
Hans hjerta det suckar, men vinden den leker
Med blomman, som doftar och nickar och smeker
De älskande båda, som bröst emot bröst
I kärleken hafva sin endaste tröst.“

JOHANNA

kommer från högra sidan, stannar obeslutsam och betraktar vaxelvis de pengar hon håller i handen och de säljande. Afsides:

En enda mark. Inte en penni mer. Och ingen aning om, hvarifrån jag skall kunna få en annan.

Ser en stund tyst på pengarna.

Hvad skall jag nu göra med den här? Skall jag köpa mjölk åt barnet eller bröd åt oss alla?

Katri och *Laura* komma emot henne. *Lisa* blir dem varse och skyndar till dem. Hon har en visa i handen och en korg på armen.

KATRI.

Nå se, Johanna lefver ännu. God dag, god dag. Det är en evighet se'n jag sist såg dig.

LAURA.

Hvad du är rysligt förändrad. Och det är bara ett år se'n vi firade ditt bröllop. Man skulle knapt kunna tro att du var samma menniska.

JOHANNA.

Jag har legat sjuk en lång tid, och se'n har min lilla gosse varit dålig. När man nätterna igenom får vaka vid vaggan, så blir man nog både blek och mager.

LISA.

Jaså, har du redan en gosse? Det visste jag alls inte af. Nej, verkligen? Nå, hur gammal är han? Tre månader, säger du? Och hvem är han lik? Far eller mor? Jag kommer och ser på honom en vacker dag. Jaså, du har en gosse.

JOHANNA.

Han är så späd och sjuklig, stackars liten. Kanske vår Herre snart tar honom.

KATRI.

Hvad är det för prat. Sjukliga barn bli ofta fullkomligt friska, bara man sköter dem riktigt. Nog var också vår Ivar som liten så mager och klen, att ingen skulle ha trott att det kunde bli något af honom. Men pass på bara, när frun började föda pojken med ägg och hackadt, rått kött, så började han strax att växa och fetma så man riktigt kunde se det. Ni skulle bara se hur frisk och sund han nu är. Han har kinder så röda och tjocka att det riktigt är en fröjd att se på dem.

LAURA.

Vår Evelina återigen fick maltbad. Det häldes alltid en hel kappe malt för hvar gång i karet. Försök du också det medlet, Johanna.

JOHANNA
småleende:

Ägg, kött, malt. Det hörs nog att ni tjenar hos herrskapsfolk. Man köper inte sådant med våra medel.

LAURA.

Nå, du milde Gud. Två unga, friska menniskor och ett enda barn. Nog skulle man väl åt det kunna stå ut med att skaffa hvad som helst, och inte kostar de där maltbaden heller hela världen. Men du är så hushållsaktig, Johanna, det är hela saken.

LISA.

Du har ju egna pengar i banken. Köp för dem.

KATRI.

Ja, det är ju sant. Menniskan har egna pengar, så att hon inte behöfver att begära af sin man hvarenda slant, och ändå kan hon säga att hon inte har råd. Hvem skulle förr i världen ha trott dig om att bli så snål?

LISA.

Hvad fattas dig, Johanna? Är du sjuk?

JOHANNA.

Nej — jag är inte sjuk. Det gör bara så ondt i hjertat ibland.

KATRI.

Aj, aj. Du ser riktigt dålig ut. Orkar du gå eller skall jag leda dig? Du faller väl inte?

JOHANNA.

Nej, låt mig vara. Det går nog öfver. Adjö nu för den här gången, flickor. Adjö, Lisa. Kom någon gång och se på min gosse, om du har lust.

LISA.

Adjö, adjö. Jag skall nog komma. Hör på, Johanna, ännu en fråga, du. Hur tycker du nu om att lefva tillsammans med din man? Är det inte litet roligt i alla fall?

JOHANNA.

Fråga inte om allt. Du får väl sjelf pröfva en gång, stackars barn.

Går några steg till venster, stannar och säger för sig sjelf:

Egna pengar i banken. Egna pengar? Ja, nog hade jag redligt samlat dem under tio års tjenst. Men gode Gud, va' de väl för den skull mina egna?

Går till Vappu.

KATRI
ser efter Johanna.

Hvad felas den där qvinnan? Kom ihåg mina ord, hon är inte på rätta vägar.

LAURA.

Hvem kan förstå sig på henne? Jag har inte kunnat tåla hela menniskan se'n hon bar sig så dumt åt på sitt bröllop. Ämnar ni dröja här längre? Jag måste i alla fall gå.

KATRI.

Jag också. Det är inte rådligt att söla, när man är i andras bröd.

LISA
ser i sin korg.

Kors i Je. Jag har ju ännu inte fått allt hvad jag skall ha. Jo, nu lär jag väl återigen få mina fiskar varma, när jag kommer hem till frun.

Går för att göra ytterligare uppköp. — *Laura* och *Katri* gå ut till höger.

VAPPU.

Som jag sa', snälla Johanna, så bär det sig inte nu för tiden att sälja bröd skålpundsvis under aderton penni, därför att mjölet är så dyrt. Men om du köper ett lispund, skall du få det litet billigare.

Risto och *Toppo* synas i fonden.

JOHANNA.

Det kan jag inte. Jag har inte mer pengar än en mark och måste för den också köpa litet mjölk åt barnet.

VAPPU.

Der kommer din man. Kanske du får mer af honom —

Johanna spritter till, gömmer sin hand under förklädet och drar sig litet åt sidan.

RISTO.

Ja, hvad ska vi nu göra, Toppo? En sup borde vi ju ha så här i morgonrusket, och inga pengar ha vi.

Vänder ut och in på sina fickor.

Inte en penni. Den ena fickan är tom; i den andra fins ingenting. Säg, bror lilla, hvad ska vi nu ta oss till.

TOPPO.

Ser du din hustru?

RISTO.

Johanna? Är hon här? Nå tusan, gumman har inte kommit tomhändt till torget.

TOPPO
gnolar:

„Hej trillerilleri,
Det går nog din näsa förbi.“

Hustrun har pengar, mannen inte. Kommer du ännu ihåg hvad jag sa' dig på ditt bröllop?
„Pengarna ä' mina. Du slösar inte med dem alldeles som du sjelf vill heller.“ Slog det in?

RISTO.

Nej, var viss på det. Så-å, „pengarna ä' mina“. Åhå, minsann. Tro inte, du kära själ, att katten flyger. Johanna finner alltid på någon utväg och skaffar sig några penni, men de tillhör också mig, ty så säger lag och förordning.

TOPPO.

Men är inte gumman din af en annan mening?

RISTO.

Emot lag och rätt i landet? Ohoj. Så går det ändå inte till. „Lef i landet enligt landets skick eller bort ifrån det.“ Ser du, så rädd hon är för mig? Gömmer sig undan och smyger bort som en tjuf. Det är bevis på att hon har pengar. Vänta lite, Toppo, snart ska vi få oss några supar.

Skyndar till Johanna.

TOPPO.

Måne det verkligen lyckas? Men inte skulle jag i hustruns ställe — —

RISTO.

Johanna, vänta, gå inte? Hör du, har du några pengar?

JOHANNA.

Hur så?

RISTO.

Jag skulle behöfva litet. Gif hit och krångla inte för jag ser på dina ögon att du har.

JOHANNA.

Jag har en enda mark, som jag nyss fick i betalning för att jag stickat två par strumpor. Jag kan inte ge dig den, Risto. Den måste gå till bröd, ty barnet gråter därhemma af hunger.

RISTO.

Stretar du nu inte emot igen, fast du mycket väl vet att det inte hjälper till någonting? Ge nu vackert hit pengarna, så slipper du med mindre bråk. Du får alltid så pass igen, som du behöfver till mat åt barnet.

JOHANNA.

Jag behöfde tre hela dygn för att sticka de där strumporna. Innan jag förtjenat en mark till, har barnet dött af hunger. Och inte förmår jag heller arbeta längre, om jag inte får bröd. Jag har inte på flera dagar ätit annat än saltvatten och potatis. Och så kommer det till, att bröstet mattas ut af att amma barnet, så det är inte underligt att krafterna går bort. Jag kan knapt längre stå på mina ben.

RISTO.

Att du inte blygs att klaga, när det är ditt eget fel. Du skulle ha gått att låna af smeden, som jag har sagt dig väl tusen gånger. Han skulle säkerligen inte neka dig någonting.

JOHANNA.

Jag kan inte förmå mig att göra skulder, då jag vet att jag aldrig kan betala dem. Då försöker jag hellre att skaffa på något annat sätt eller hjälpa mig ändå.

RISTO.

Gör som du vill, men skyll då också endast dig sjelf om du lider brist. Och kryp nu fort fram med din pluring. Toppo därborta skrattar åt mig, när jag måste stå här och tigga dig så länge.

JOHANNA.

Jag ger inte min sista slant, nej, inte om det gälde aldrig det. Hur vågar du också begära det af mig? Är det inte tillräckligt att du har druckit och slösat bort alla mina besparingar, utan att du också penni efter penni skall röfva ifrån mig mina små förtjenster? Du har inte något samvete, inte den minsta smula. Är det skick och fason att mannen inte gitter arbeta det minsta mer, utan bara super och rumlar dagarna i ända, tills han har förstört allt hvad hustrun har skrapat ihop? Och tänk se'n på hvad det skall bli af oss. Vi ä' redan så godt som på bar backe, fast det inte är mer än ett år se'n vi gifte oss. Tiggarslafven är hvad som väntar oss i närmaste framtid. Det fins ingen hjälp för det.

RISTO.

Låt bli och skrik så. Alla kan ju höra dig. Börja att väsnas midt på torget som en galning. Skäms du inte en smula? Menniskorna gapar ju på dig som på ett vidunder.

JOHANNA
gråtande:

Hur kan jag hjälpa det när jag är så olycklig? Jag skulle ändå inte bry mig om mig sjelf, men när det arma barnet får lida så och alldeles förgås i hunger.

RISTO.

Ja, gråt nu till på köpet och jemra dig, och det för en marks skull. Man skulle kunna tro dig vara i lifsfara.

JOHANNA.

För en mark? Är det här då första gången, som du med våld tar ifrån mig mina med svett och möda förvärfvade slantar? Utan att tala om hvad jag hade samlat före mitt giftermål.

RISTO.

Så-å, börjar du nu också sturska dig öfver din hemgift — en så storartad summa som hela sexhundra mark? Mången hustru har medfört tusen och tiotusental åt sin man och ändå inte hållit några långa tal för det. Men du är ett elakt stycke, det är hela saken.

JOHANNA.

Det var första gången jag nämde om dem, och det skall också bli den sista. Jag vet inte hur det undslapp mig. När sinnet är bittert, kommer människan ofta att säga saker, som man inte skulle vilja.

RISTO.

Ja, det må vara, men gif nu pengarna hit med godo. Eljest kallar jag polisen till hjälp. Det skall väl visa sig om man kan få sin hustru att lyda eller ej. Nå, hur går det? Skall jag ropa? Hej, po —

JOHANNA.

Nej, ropa inte. Här ä' de. Du skulle ta mitt lif med detsamma, så sluppe jag ifrån det här eländet.

RISTO.

„Det här eländet.“ Hvad går det för nöd på dig? Gå åtminstone hem att lipa, så att du inte blir till åtlöje för hela sta'n.

Går till Toppo.

TOPPO.

Nåå? Fick du pengarna?

RISTO.

Naturligtvis. Ser den du här?

TOPPO.

Hurra. Det får vi en hel butelj för. Nu går det an att lefva.

RISTO.

Men käringen retar mig. Hon började ju pipa och gnälla så att man måste be Gud bevara sig.

TOPPO.

Jag tänkte just det. Men „var en man; fördrag allt“. Det står ju i psalmboken att „mannen måste ofta ha öfverseende med hustruns svaghet“. De ä' ju denna verldens bräckliga kärll, ser du.

RISTO.

Ska vi nu gå till krogen, hvafalls?

TOPPO.

Ja visst, bror lilla. Vi ska gå dit och ännu en gång lefva alldeles som herrar.

Lägger sin arm om Ristos hals. Sjunger:

„Drinkarn bör man inte klandra, inte klandra, inte klandra.
Då är mannen på sin plats, ja, då är mannen på sin plats — —
—“

Ut till höger.

VAPPU.

Hvart tog du vägen, Johanna? Kom nu och handla bröd.

JOHANNA.

En annan gång, kära Vappu. Inte nu.

VAPPU.

Hvarför inte? Tycker du att det är för dyrt?

JOHANNA.

Nej, men jag får ändå låta det vara tills vidare.

VAPPU.

Kom i alla fall närmare hit. Jag har något annat att säga dig. Säg, skulle du inte vilja ta emot att väfva ett klädningstyg? Fru Vörsky bad mig häromdagen att höra efter någon pålitlig person, som vore skicklig i sådant arbete. Jag tänkte genast på dig, ty jag känner ingen annan, för hvars redlighet jag skulle kunna gå i borgen.

JOHANNA.

Åh, du kan inte tro hvad jag gerna tar emot väfning, om jag bara kan få någon. Det skulle ju vara en riktigt stor hjälp för mig i dessa knappa tider, ty man förtjenar ju alltid mer med väfning än med annat handarbete. Hur snart tror du att hon skulle vilja låta mig börja?

VAPPU.

Gå och hör efter. Säg att jag skickat dig. Men en sak till. Om du vill, skall du gerna få bröd af mig på kredit. Jag känner ju dig så väl. Du betalar sedermera, när du kan.

JOHANNA.

Tack skall du ha. Nu, då jag får arbete, kan jag kanske snart betala det.

VAPPU.

Se här är ett halft lispund. Låt mig lägga det i den där duken.

JOHANNA.

Gud belöne dig för din godhet emot mig, Vappu. Jag kan inte tacka dig för allt så, som jag borde.

Binder ihop sitt knyte, tar farväl och går till venster.

Kerttu kommer springande från höger och skjuter en skottkärra framför sig, i hvilken hon har potatis. Gatpojkar följa henne i hälarerna.

POJKARNA.

Hopptossa, tattarunge, Hopptossa. I hvems potatisland har du varit och stulit de där?

KERTTU

jagar pojkarerna ifrån sig.

Vill ni hålla er i styr? Gå er väg, lymlar.

EN POLISBETJENT.

Hvar har du odlat de där?

KERTTU.

Ingenstans. Jag har fått hvarenda en i upptagningslön. Men hvad rör det dig?

FÖRSTE POJKEN.

Tossa, du, hvar har du din fästman?

ANDRE POJKEN.

Gå inte för nära. Hon har en trut som en glupande ulf.

TREDJE POJKEN.

Har du fått din växt af kråkan, Hopptossa, och har du knipit den där näsan ifrån korpen?

FÖRSTE POJKEN.

Och hur har du blifvit så svart i skinnet? Har din mor gräft dig fram ur skorsten och matat dig med kol?

Risto och Toppo komma i fonden. Toppo hindrar Risto från att gå fram till Kerttu.

ANDRE POJKEN.

Tror du inte att vi känner din släkt, Hopptossa? Mor din var tatterska.

TREDJE POJKEN.

Sophög, tjärtunna, slarf sylta — —

RISTO.

sliter sig lös från Toppo och kör bort pojkarna.

Jag skall lära er, jag. Vill ni laga er i väg, eller —? Sådana slynglar. Försök bara att komma hit igen.

Tillbaka till Kerttu.

God dag igen, Kerttu, efter så lång tid. Hur står det till med dig?

Kerttu sätter sig på kärran och kastar potatis som bollar upp i luften. Låtsar inte märka Risto.

RISTO.

Jag frälste dig från de där pojkarnes elakheter.

KERTTU.

Onödigt besvär. Jag skulle nog sjelf ha redt mig med dem.

TOPPO.

Där ser du nu hvad du får för tack af henne. Att du också gitter springa efter den där slarfvan. Kom nu, så går vi tillbaka till krogen, tar oss några partier och dricker ut buteljen.

RISTO.

Gå du förut, så kommer jag efter så fort jag hinner. En karl skall väl helsa på sin forna käresta, om också aldrig det vore i vägen. Inte sant, Kerttu?

KERTTU.

Blif bara där du är. Jag har ingenting med dig att göra.

TOPPO.

Där hör du.

RISTO.

Är du alltjemt ond på mig? Och hos mig kom den gamla kärleken i full låga igen i samma ögonblick jag från krogfönstret såg dig springa förbi.

KERTTU
springer upp.

Bort ifrån mig.

RISTO.

Nå, nå, sakta, sakta. Jag gör dig ju inte något ondt.

TOPPO.

Tusan så morsk. Man måste tycka om dig, om man vill eller ej, Hopsalisa, eller hvad du heter.

KERTTU
vänder sig till folkhopen.

Vill ingen köpa potatis? Tjugufem penni kappen.

TOPPO.

Släpp mig närmare, Risto. Jag förstår bättre än du att skämta med flickorna.

KERTTU.

Potatisen är god. Kom och se på den.

TOPPO
till hälften sjungande:

„O filia mansulalii,
O filia mansulalii.“

Kommer du ännu ihåg din slägts språk, du svartögda sorgebarn?

„Ala bingelibii, ala dackeli dii, Saridoo.
Ala bingelibii, ala dackeli dii, Saridoo.
Ala baskusi, nellusi, vatsusi,
Sulamola, sulamola sumperin sutsatsii.
O filia mansulalii,
Simsilä, kimsilä, rattentaal.“

KERTTU.

Hvad står du där och idislar och tuggar för, så att du är färdig att vrida käkarna ur led?

TOPPO.

Det är ju tattarspråk, din stams tungomål. Känner du inte det?

„Ala bingelibii, ala dackeli dii, vaktartaa.
Konsunellos vad, ala vengos vad, ala miira, miira
Surted sudsura vaktartaa.“

KERTTU.

Så kommer väl din tunga också en gång att fräsa mellan djefvulens tänger.

TOPPO.

Nej, Risto, låt oss gå vår väg. Med den där ormgadden lönar det sig inte att glamma.

RISTO.

Kanske jag försöker ändå. Kerttu, min sköna, lilla gullhöna, min rosenknopp, min sockertopp, kom, gif mig nu ett ärligt handslag och säg: „Bort hat och vrede, välsignelse sig brede, emellan oss igen, min egen, egen vän.“

KERTTU.

Hör opp att plåga mig, ni huggormar. Eljest går det aldrig väl.

RISTO
sjunger:

„Heju veju pojkar och heju veju mor,
Hvar är väl den kärlek, som en gång var så stor —?“

KERTTU.

Hade jag bara ett vapen, så dödade jag dig här på stället.

TOPPO.

Det där är en argbigga af den rätta sorten.

RISTO.

Hon har en riktig björngalla.

KERTTU.

Ja, björngalla, och naglarna ä' tio liar. Kom bara hit, så — —

RISTO.

Tror du att jag är rädd för dig ändå? Jo, pytt också. Jag sluter dig i min famn, innan du vet ordet af.

KERTTU.

Låt mig vara, eller jag trollar dig hufvudstupa i en lergrop, så att du skall vända ut och in på ögonen.

RISTO.

Inte kan du trolla, Kerttu lill.

Tar fatt i hennes libbälte.

KERTTU
rifver sig lös och kastar potatis på honom.

Där skall du få, där, där och där — —

RISTO.

Åhå, kära barn. Tror du dig kunna rå på en duktig karl med potatis till vapen?

Försöker åter att ta fatt i henne.

KERTTU
tar sand ifrån marken och kastar rakt i ögonen på honom.

Än nu — — än nu då —?

RISTO.

Låt bli, för böfveln i våld. Tusan, om hon har förderfvat ögonen på mig.

KERTTU.

Fick du ändtligen nog?

TOPPO.

Nåå, Risto, kunde du också bli stukad?

RISTO.

Låt bli att drifva gäck. Det här är allvarsamt.

KERTTU.

Kantänka, om de nu också skulle svida en stund. Du kan då komma ihåg att hädanefter låta mig vara i fred.

TOPPO.

Du kunde ha lydt mig och blifvit qvar på krogen.

RISTO.

Hjelp, godt folk. Fins det ingen, som har en droppe vatten eller mjölk?

Folk samlas rundt omkring honom. *Kerttu* sätter sig på kanten af sin kärra.

EN KLOK GUMMA.

Hvad har kommit åt ögonen?

RISTO.

Flickan där kastade dem fulla af sand och mull.

GUMMAN.

Hvilken flicka?

KERTTU.

Jag.

EN RÖST UR FOLKHOPEN.

Tatterska, hedning.

EN ANNAN.

Du skulle förtjena stryk, din slyna.

GUMMAN.

Sätt dig där på kärnan, så får jag se på dem litet bättre.

Kerttu stiger upp och ger plats.

RISTO.

Åh, de bränner som eld.

GUMMAN.

Är det underligt? Gode Gud, det flyter ju renaste blod ifrån dem. Men gnid dem inte så, stackars man. Aj, aj, aj. De kommer aldrig i världen att duga mer, de där ögonen.

TOPPO.

Åhå? Skulle det verkligen ha gått så galet?

GUMMAN.

Karlen stackare blir ohjelpigt blind. Sanna mina ord.

KERTTU.

Blind. Blir han blind? Ni ljuger.

EN RÖST UR FOLKHOPEN.

Det vet nog Badstu'-Anna bäst. Hon är en skicklig ögondoktor, hon.

KERTTU.

Inte kan synen gå bort för så litet.

GUMMAN.

Kom och se sjelf, ögonen ä' ju som riktiga blodkulor.

RISTO.

Är du nu belåten, Kerttu? Aj, satan, hvad de svider.

KERTTU.

Dryp något i dem.

GUMMAN.

Hvad skulle man kunna drypa i dem?

KERTTU.

Droppar — eller lägg salva på dem. Kan ni inte råda till någonting?

GUMMAN.

Jo bevars, om det blott finnes pengar.

KERTTU.

Det skall fås. Det skall jag skaffa om det också vore från månen.

Tar från sitt bröst en penningpung.

Se där, tag det där så länge. Skicka någon till apoteket. Till det nya apoteket här i närheten. Fort, fort. Jag skall under tiden skaffa mera pengar. — Vill ingen köpa potatis?

Gumman hvisskar några ord till en pojke, som därefter beger sig af.

Spring, pojke, spring allt hvad du förmår.

RISTO.

Smärtan blir värre och värre. Nog lär jag mista mina stackars ögon.

KERTTU.

Ängslas inte ännu. Låt oss vänta. Snart kommer pojken med droppar. Kanske det hjälper om du får mycket droppar, riktigt mycket.

Springer till fonden, hvarest några herrar stå, rökande cigaretter.

EN RÖST UR FOLKHOPEN.

Nu är flickslinkan rädd, skall jag säga.

EN ANNAN.

Jo, det kan du tro. Men man kan också bli det för mindre.

KERTTU.

Gode herrar, ger ni mig pengar, om jag dansar för er en underskön zigenardans?

FÖRSTE HERRN.

Tusan till vacker flicka.

ANDRE HERRN.

En zigenerska, tror jag.

KERTTU.

Ger ni mig pengar?

FÖRSTE HERRN.

Så innerligt hon ber, den sötungen.

TREDJE HERRN.

Nej, men se på de ögonen.

FJERDE HERRN.

Charmanta.

KERTTU.

Gode herrar, får jag dansa för er?

FÖRSTE HERRN.

Vi låter henne dansa.

ANDRE HERRN.

Ja, ja, naturligtvis.

TREDJE HERRN.

Ypperligt.

FJERDE HERRN.

Dansa, dansa, du vackra flicka. Vi ska ge pengar. En vacker flicka får alltid mycket pengar.

KERTTU

kastar kärran ur vägen.

Gif plats och sjung.

Folkhopen sjunger. Kerttu dansar.

„Qvällen är härlig.
Trefligt att hoppa få.
Tonerna sköna
Locka till dans också.
Skåda nu alla
Som ögon fått.
För er jag dansar
Och sjunger blott.
Jag hoppar, och jag sjunger, jag,
Jag hoppar, och jag sjunger, jag.“

Svart är mitt hår, ja,
Vacker min växt också.
Fattig dock går jag.
Ödet det ville så.
Dansar om dagen
Med sång och skratt,
Gråter och suckar
Hvarenda natt.
Jag gråta får hvarenda natt,
Men nu blott dans och sång och skratt.“

Samlar in pengar i sitt förkläde, hvarefter hon ger dem till Risto.

Ridån faller.

TREDJE AKTEN.

En skogstrakt. Till höger en hölada. Månsken.

KERTTU

kommer från höger.

Bort härifrån, långt bort. Dit, där månen inte skiner och solen inte lyser. Eller dit ner i sjöbotten, så djupt i gyttjan, att inte ens vågorna kunna återfinna den försvunna. Hvad gör jag i världen? Här fins ingen plats för mig. Inte en enda människa skall sakna eller begråta mig. Hvarför, o Gud, skapade du en så eländig varelse, som inte är till glädje för någon och som ingen, ingen, ingen älskar?

Kastar sig ned vid foten af ett träd till venster och utbrister i bitter gråt. — Från venster kommer en zigenarflock, *Helka* främst, *Hagert*, *Ilona* och deras båda barn efteråt.

HELKA.

Hör, kom hit. Här är en lada. Där får vi ett förträffligt nattläger. På höet där ska vi ligga bättre än på fjäderbolster.

ILONA.

Mor, ser du, där ligger någon under trädet.

HELKA.

Sannerligen är det inte en människa. Hej, hvem där?

KERTTU.

Ett jordkryp, en grafmask, fiskmat.

HELKA.

Gud förbarme sig, då är du ju nästan eländigare än vi. Hvarifrån är du, stackare?

KERTTU.

Hvarifrån jag är? Ja, det skulle jag säga, om jag visste det. Har den försvarslösa väl en hydda? Har den fullkomligt värnlösa något hägn? Anden har sitt varma skjul och alfågeln sitt trygga bo, men den vanlottade har blott vildmarken till hem och skogsdungen eller åkerrennen till fristad.

ILONA

afsides till Hagert:

Hör du, Hagert, hvad hon säger? Hon är ju lika hemlös som vi.

HAGERT.

Var stilla. Tror du att hon ändock skulle vilja följa med oss?

HELKA.

Du ser ännu mycket ung ut och likväl är du redan så olycklig. Har du ingen i världen som kan ta vård om dig? Föräldrar, släktingar eller åtminstone bekanta?

KERTTU.

Ingen. Min mor vandrar på okända stigar; min far hvilar under torfvan på kyrkogården. Jag har inga andra bekanta än himmelens väder och vind, ingen kärare vän än fältets friska vårluft. Men hvad gör det? De skymfar en inte för sitt nöjes skull. De bedrar inte så feigt som människorna.

HELKA.

Sant, mitt barn, sant.

KERTTU.

Hädanefter går jag inte heller mer till de trakter där människor vistas, ty jag passar inte bland dem. Det är godt att vara ensam. Då är man ingen i vägen. Då fins det ingen som hånar en, ingen, hvars ögon man kan förderfva.

ILONA.

O Hagert, det gör mig så ondt om den olyckliga.

HAGERT.

Stilla nu, när mor talar till henne.

HELKA.

Hvad är ditt namn, stackars flicka?

KERTTU.

Kerttu.

HELKA.

Kerttu? Hör du, Hagert, hennes namn är Kerttu. Än ditt slägtnamn, ditt slägtnamn, barn?

KERTTU.

Väänönen.

HELKA.

Från Tuusniemi?

KERTTU.

Ja, min far var därifrån.

HELKA.

Och din mor, barn, hvem var din mor?

KERTTU.

Det sägs att hon var af er stam. Det sägs att hon lemnade min far medan jag ännu bara var ett lindebarn. Sedan dess har man inte hört något af henne.

HELKA.

Kom hit, barn, bort från trädets skugga hit i månskenet, att jag måtte få se dina ögon. Åh, himmelska fader, du är ju min egen Aili, helt och hållet hennes levande afbild. Hagert, se på de här ögonen, den här pannan, det här håret. Sannerligen för Gud, du är mitt eget kött och blod. Kom i min famn, barn, kom i din mormors famn.

HAGERT.

Var helsad, Kerttu, här ser du din morbror.

ILONA.

Och här hans hustru. Nu är du inte mera ensam, Kerttu. Du har släktingar och vänner.

KERTTU.

Jag släktingar och vänner? Är det möjligt? Än min mor, hvar är hon?

HELKA.

I jordens sköte, barn. I dödens sömn ha hennes ögon varit slutna redan sexton år. Din mor fick slita mycket ondt, Kerttu, under det hon trampade livets stig. Alla sina skarpaste vindar lät himmelens Herre fara fram öfver hennes hufvud.

KERTTU.

Min stackars mor.

HELKA.

Hon öfvergaf sin stam, ser du, Kerttu, försköt sin egen släkt, och därför drabbade straffet henne. Hon trodde sig få skydd och en bättre lefnadsställning när hon skilde sig från oss, men först då börjades de bittra bekymren för den arma. I sin mans hus var hon lik ett lam i en vargflock. Hon hatades för sin släkts skull, förtrycktes och förföljdes, tills hon med barnet i sin famn flydde tillbaka till oss. Men de vilddjuren jagade efter henne och slet dig från hennes bröst, och från den stunden hade din mor inte mer en frisk dag. Sorg och saknad

förtärde hennes hjerta och förde slutligen den olyckliga från livvets qval till dödens lugna tjäll.

KERTTU
sakta gråtande:

Lycklig hon.

HELKA.

Långa år ha svunnit hän sedan dess, och ännu vandrar vi alljemt omkring i verlden. Men först nu förde vår väg oss tillbaka till dessa förhatliga trakter. Hvilken underbar tillfällighet är det väl som fört oss tillsammans? Nu följer du hädanefter med oss, eller hur, mitt barn?

HAGERT.

Naturligtvis, Kerttu. Tänk inte heller på annat.

ILONA.

Vi förblir tillsammans ända till döden. Inte sant, Kerttu?

HELKA.

Och fast vi inte har gods eller gårdar i vår ägo, så ha vi i dess ställe den gyldene friheten. Hvad fattas väl oss, då vi genomströfvar kärr och länder, då vi i skogarna lyssnar till gökens galande eller sträcker ut oss i solskenet på de bärrika markerna? Härberge finner vi på landsvägen eller på tufvorna, och som en värmande härd öfver allt ha vi kärlek och endrägt. Nej, ehvad man än bjöde mig, detta lif ville jag inte byta bort, inte mot en konungs spira.

KERTTU.

Mormor, jag följer er. O, nu dagas ett nytt lif. Och dessa barn? Ä' de era? Kom i min famn, ni små, kom. Jag håller så mycket af er, så riktigt, riktigt mycket. Får kusin alltid bära er i sin famn på färderna och sköta och vårda er? Säg, får hon?

BARNEN.

Ja, ja.

KERTTU.

Och dessemellan ska vi leka blindbock och kurra gömma och sista paret ut. Och så skall kusin också lära er att dansa. Åh, vi ska få så roligt, så rysligt roligt. Men fryser du inte, stackars liten, då du är så bar om halsen? Se här skall du få se. Nu skall kusin knyta en halsduk om dig. Se så, nu blir barnet snart varmt. Hvad heter du, min lilla unge?

FLICKAN.

Ilona, liksom mor.

KERTTU.

Jaså, du heter som mor. Och du, min lilla gosse, du heter väl som far?

GOSSEN.

Nej, jag har mitt eget namn: Herman Gabriel.

KERTTU.

Vi ska säkert bli goda vänner, Herman. Tror du inte det?

HERMAN.

Jo, det tror jag. Och jag kan redan laga potatislåda, men det kan inte Ilona. Hur skulle också flickorna kunna förstå sig på sådant?

KERTTU.

Så-å — potatislåda — —

Lösgör sig från barnen och stiger upp orolig.

Hur kunde jag glömma det. Mormor, du är ju gammal och erfaren. Du känner säkert många läkemedel. Skulle du inte kunna laga en sådan salva för ögonen, som hindrar en från att bli blind. Jag kastade i dag sand i ögonen på en karl, och man säger att han kommer att bli blind af det. Tänk dig, blind, blind för hela lifvet. Och jag, eländiga, gjorde honom så olycklig. Mormor, om det är dig möjligt, så bota hans ögon. Annars får jag aldrig ro mera.

HELKA.

Hvarför kastade du sand i hans ögon, barn?

KERTTU.

Därför att jag är så ondsint, mormor. Jag hatade honom alldeles ursinnigt och ville störta honom i förderfvet. Hade jag haft ett vapen, så skulle jag säkert ha dödat honom. Jag är så häftig och har ett så förfärligt lynne.

HELKA.

Och hvarför hatade du honom, Kerttu?

KERTTU.

Hvarför jag hatade honom? Ja, hvarför? Säkert endast därför att jag förut älskade honom så gränslöst.

HELKA.

Har han bedragit dig?

KERTTU.

Fråga inte om allting, mormor.

HELKA.

Har han bedragit dig, Kerttu? Jag vill veta det.

KERTTU.

Och om han också skulle ha gjort det, hvad mer? Kan man klandra honom för att han öfvergaf zigenarflickan, när han hade tillfälle att få en bättre? Alla andra skulle ha gjort på samma sätt.

HELKA.

För visso, det är ju deras sed. Det är inte någon synd, om en man förför en ringa flicka och gör henne olycklig. Tusentals ha gjort det utan att någon räknat dem det till last. De ha hvarken fått bota för det eller kommit i fängelse. O, ni kristne, hurudana ä' ni? Skrymtare, skenhelige, ingenting annat. Nog låtsas de vara fromma, när de sitter så andäktiga i kyrkan och lyssnar till prestens tråkiga predikan, men, pass på bara, knappt ha de vändt ryggen till kyrkan, förr än ulfven sticker fram under fårakläderna. De lär ett; de lefver ett annat. Det är dagens klara sanning. Och låt mig inte vara annat än en zigenerska, men det säger jag: Jag vämjes vid dessa menniskor.

HAGERT.

Skär likväl inte alla öfver en kam, mor. Det fins äfven goda ibland dem.

HELKA.

Jag har inte sett några, hur mycket jag än har vandrat omkring i verlden. De ä' likadana allesammans. Den ena är inte bättre än den andra. Och oss föraktar de dessutom; de anser oss sämre än hundar. De säger att deras Gud har förbannat oss och dömt oss till evig landsflykt. Och ändå skulle vi gå i deras kyrkor och tjena deras Gud? Jo, visst också. — — Hur var det? Du ville att jag skulle hjälpa den där karlen, som har bedragit dig? Laga en salva till hans ögon?

KERTTU.

Ja, mormor, om du bara på något sätt kan göra det.

HELKA.

Nog skulle jag kunna, men jag vill inte. Hör du, jag vill inte. Jag skulle hellre laga en sådan salva åt honom, som skulle rövva äfven den sista ljusstrålen från hans ögon. Ja, det skulle jag, vid Gud, ha lust till.

KERTTU.

Du skulle kunna bota hans ögon, och du vill inte? Vill du inte ens, om jag säger dig att jag måste ta lifvet af mig, ifall han blir blind?

HELKA.

Hvilken galenskap. Du skulle ta lifvet af dig för den mannens skull, som har bedragit dig? Du skulle ömma så för dessa vilddjur som jagade din mor till döds och som förbannar din stam? Nej, så vanvettig kan inte min dotterdotter vara. Det får du mig inte att tro.

KERTTU.

Mormor, kort och godt: Botar du hans ögon eller ej?

HELKA.

Nej. Om han också för evigt skulle komma att vandra i mörker, nej. Inte då heller, nej.

ILONA

lindar sin arm kring Kerttus hals.

Kerttu, tala inte mer nu med mormor om den saken. Vänta tills hennes sinne veknat.

HELKA.

Hvad är det du hviskar, Ilona? Gå in i ladan där med dina barn och lägg er allesammans att sofva i höet. Du också, Kerttu. Eller afkyl först ditt sinne härute, om du så vill. Men tala inte mer ett ord till mig om den där karlen. Kom ihåg det.

Går in i ladan efter de andra.

KERTTU.

Farväl, mormor. Farväl allesammans. Mig ser ni inte mera. Bättre att vara på sjöbotten till rof för fiskarna än tillsammans med sådana hårdhertade släktingar.

Ämnar gå.

RISTO.

från höger.

Nå, hej. Där fick jag verkligen fatt i dig. Jag gissade just att det inte var värdt att söka dig

nå'n ann'stans än vid Niittyläs hölada.

KERTTU.

Hur är det med dina ögon, Risto? Blir du verkligen blind?

RISTO.

Jag fruktar det värsta. Jag kan inte se synnerligen mycket, isynnerhet inte med det här ena ögat.

KERTTU.

Men droppar och salvor? Kan inte de hjälpa?

RISTO.

Fan heller. Det började bara att svida dubbelt värre.

KERTTU

lutar hufvudet mot Ristos axel.

Hvarför hämnas du inte på mig, Risto? Du skulle ta din knif och stöta den i mitt bröst.

RISTO.

Hvad skulle det tjena till. Skulle ögonen bli bättre af det?

KERTTU.

Om jag åtminstone på något sätt kunde göra det godt igen Risto?

RISTO.

Skulle du verkligen allvarsamt vilja det, Kerttu? Sant att säga, så var det i det hoppet jag kom efter dig hit.

KERTTU.

Om jag skulle vilja? Och det frågar du? Jag skulle vilja ge mitt lif, om jag kunde skaffa dig din syn igen.

RISTO.

Det är omöjligt. Men du skulle ju på annat sätt kunna gagna mig.

KERTTU.

Risto, nu vet jag. Du kan inte längre sjelf förtjena ditt uppehälle om du blir blind. Men jag skall arbeta och försörja dig. Och jag kan arbeta, det skall du få se. Ingen har så mycket krafter som jag. Så galen jag var. Jag ville kasta mig i sjön, emedan jag var så förbittrad på mig sjelf och mitt lif. Jag kom ju inte att tänka på att jag kunde vara dig till hjälp och nytta.

RISTO.

Det skulle du verkligen kunna. Men en qvinnas arbete betalas så dåligt. Man kommer inte långt med de inkomsterna.

KERTTU.

Ja, så vet jag ett annat råd. Jag färdas på marknaderna och dansar och sjunger. Och något ännu bättre, på värdshusen och caféerna. Åh, jag skall nog finna på råd. Mins du, så mycket pengar jag fick i dag af de där herrarna på torget?

RISTO.

Ja, det är ingen dum idé. Jag tänkte också på någonting ditåt.

KERTTU.

Du skall lefva som en grefve hädanefter, Risto. Litet emellanåt skall jag föra pengar till dig. Och då blir du ju glad för hvar gång. Inte sant, Risto?

RISTO.

Det tror jag, det. När jag får pengar.

KERTTU.

Hvad jag är för en toka. Jag gråter och skrattar på samma gång. Jag känner mig så lätt och glad nu, fast tårarna ändå tränger sig i ögonen. Så besynnerligt, att jag inte genast tänkte på, på hvad sätt jag skulle kunna något försona min olycksaliga handling.

RISTO.

Du är i alla fall riktigt vacker, Kerttu. Och ett så'nt underligt lynne du har. Så häftig och ondsint som du var i morse, och nu är du så mild och god. Hvart tog din vrede vägen, då det inte mer fins ett spår qvar af den?

KERTTU.

Den smälte som vax i elden; den försvann som dagg på heden. Tänk inte mera på det, Risto. Jag skäms ju sjelf öfver min dumhet.

RISTO.

Men vet du hvad, Kerttu?

KERTTU.

Låt höra.

RISTO.

Tag mig med dig, så färdas vi tillsammans från marknad till marknad och samlar pengar som gräs.

KERTTU.

Tillsammans? Du och jag?

RISTO.

Ja, just vi båda. Jag känner ju ändå bättre till herrarnas samlingsplatser och så'nt där, ser du. Du får aldrig reda på dem, om inte jag kommer med för att råda och leda dig.

KERTTU.

Men hur kan du göra det, om du blir blind?

RISTO.

Åh, kanske jag inte blir det heller. Ja, jag menar naturligtvis. Kanske jag inte blir riktigt alldeles stockblind, förstår du.

KERTTU.

Än Johanna?

RISTO.

Får bli här och föda sig sjelf. Det går ingen nöd på henne. Hon får så mycket arbete hon nå'nsin vill ha.

KERTTU.

Ja, men — —

RISTO.

Hon saknar inte mig. Var inte rädd för det. Hon tackar till, om hon slipper mig.

KERTTU.

Dig, sin man? Hur är det möjligt?

RISTO.

Tro det om du vill, men så är det. Nå, hvad funderar du på? Ska vi bege oss i väg tillsammans?

KERTTU.

Om jag skulle fråga mormor.

RISTO.

Mormor?

KERTTU.

Ja, mormor och morbror, som sofver därinne i ladan. I deras sällskap måste vi i alla fall komma att vandra.

RISTO.

Fan besitta. Är det folk därinne i ladan? Låt oss då tala sakta. Kom och låt oss sätta oss där under trädet, Kerttu, så får vi prata — där litet längre bort.

KERTTU.

Hvarför just där? Här är ju lika bra.

RISTO.

Nej, kom med dit, så skall jag hviska något i örat på dig. Nå — hvad tvekar du för?

KERTTU.

Jag vet inte. Det är redan natt nu och där är så mörkt.

RISTO.

Seså, var inte barnslig nu, utan kom bara.

Fattar Kerttu i handen och vill draga henne med sig.

HELKA
ropar från ladan:

Kerttu. Hej, Kerttu. Är du därute?

KERTTU
drar undan handen.

Släpp mig. Mormor ropar. Och gå genast din väg, Risto. Gå, gå, att inte mormor får se dig.

RISTO
griper fatt i henne på nytt.

St, stilla. Låt oss vänta en stund. Hon kommer säkert inte hit.

HELKA.

Kerttu, hvar är du?

KERTTU.

Släpp mig, Risto. Jag är viss på att hon kommer. Om ett par dar skall du få bud ifrån mig. Farväl till dess.

RISTO.

Är det riktigt säkert?

KERTTU.

Du kan lita på det. — Nu kommer hon.

RISTO.

Adjö då så länge.

Går.

HELKA
ser ut genom ladudörren.

Hvarför dröjer du därute så länge? Kom nu och lägg dig att sofva.

KERTTU.

Mormor, hör. Älskar du mig, om också aldrig så litet?

HELKA.

Hvad nu, barn? Hvarför frågar du det så häftigt? Visst älskar jag dig. Du tillhör ju vår egen förtryckta stam, och du är ju mitt eget kött och blod. Ja, visst älskar jag dig.

KERTTU.

Då upptar du också min vän som din egen ibland er och anser honom liksom mig tillhöra vår släkt. Gör du det, mormor?

HELKA.

Menar du den mannen, som bedrog dig?

KERTTU.

Han gör det inte mer.

HELKA.

Och om jag inte skulle gå in på att ta honom med oss, hvad se'n, Kerttu?

KERTTU.

Då vandrar vi våra egna vägar.

HELKA.

Barn, barn, du är blind, men inte den mannen du kallar din vän. Kom nu in i ladan från den här nattköllden. Det är inte helsosamt att vaka om nätterna i ensamhet, Kerttu. Din mor hade den vanan, och det lindrade inte hennes hjertesorg.

KERTTU.

Svara mig först: Samtycker du eller ej?

HELKA.

Jag måste väl. Det hjälper ju inte med mindre.

KERTTU.

Tack, mormor.

HELKA.

Men kom också ihåg: Om han ännu en gång bedrar dig, så dödar jag honom.

KERTTU.

Om han ännu engång bedrar mig, så skall inte *du* döda honom, utan *jag*.

Ridån faller.

FJERDE AKTEN.

Johannas och *Ristos* boningsrum. Till venster en väfstol med en under arbete varande klädningsväf uti. Till höger en vagg. Vid fondväggen till höger en bädd. Midt i fonden en dörr till farstun. *Johanna* sitter på en pall och vaggar sitt barn. *Risto* ligger utsträckt på bädden.

JOHANNA
sjunger sakta:

„Vyss, vyss, barn till grafvens gömma,
Dit till kyrkans stilla sofrum.
Där med torf din stuga täckt är,
Sanden fin till åkerjorden.
Dödens lund, fridens lund,
Fjerran strid från fridens blund,
Fjerran den falska verlden ——“

RISTO
vänder sig otåligt åt andra sidan.

Var tyst, så att jag får sofva.

JOHANNA
upphör att sjunga. Vaggar ännu en liten stund, ser efter om barnet har somnat och stiger sakta upp.

Risto, är du vaken?

RISTO.

Ja, än se'n?

JOHANNA.

Jag ville be dig att se efter barnet en liten stund. Jag måste gå till fru Vörsky för att få nytt inslagsgarn till väfven.

RISTO.

Dröjer du länge där?

JOHANNA.

Nej, bara några ögonblick.

RISTO.

Ja, för jag är alldeles hjälplös, om ungen vaknar undertiden och börjar skrika. Jag kan inte få honom att tiga se'n, om jag bjuder till eller ej.

JOHANNA.

Det ar inte troligt att han vaknar, då han just nu somnade in.

RISTO.

Du kunde gerna be fru Vörsky om ett par mark som afbetalning på ditt arbete. Det nekar hon dig visst inte.

JOHANNA.

Det är så svårt, Risto. Jag kan inte begära betalning på förhand. Inte ha vi ju heller för ögonblicket något större behof, då vi ha både bröd och sofvel hemma.

RISTO.

Man behöfver väl pengar till annat också och inte bara till mat. Mina stöflar ä' sönder. De skulle behöfva lagas.

JOHANNA.

Du har ju ett annat par, som ä' hela. Nyttja dem så länge tills jag får väfven färdig.

Vid dörren:

Du stannar väl säkert hemma, så att inte barnet blir ensamt?

RISTO.

Åh, gå bara. Jag sköter väl om det.

Johanna går.

Risto ropar:

Eller — Gick hon redan? Johanna. Så hör då, när jag säger: Jo — han — na.

Johanna öppnar dörren och stannar på tröskeln.

Hemta åtminstone litet pengar med dig hem, i alla fall så mycket att jag kan få en butelj öl igen efter långliga tider.

JOHANNA.

Omöjligt. Hvad skulle frun säga, om jag begärde pengar af henne till öl?

RISTO.

Är du tvungen att tala om det för henne, din fjolla? Du kan ju säga att jag är sjuk och att jag behöfver droppar.

JOHANNA.

Jag börjar inte att ljuga, Risto.

RISTO.

Du börjar inte; du börjar inte. Jo, sådan är du. Alltid och evigt emot, men aldrig med om någonting. Gå din väg då, så att du en gång kommer tillbaka igen. Gå nu bara.

Johanna går.

Risto gäspar långt och reser sig upp i sittande ställning.

Nej, det här går inte. Tråkiga qvällar och dagarna så långa som hungersåren. Inte hörs det något af den där Hopptossan heller, fast hon lofvade det så bestämdt. Jag måste väl bege mig af att söka henne igen.

TOPPO

sticker hufvudet in genom dörren.

Morjens. Ser man på bara att han är hemma.

RISTO.

Hvar skulle jag eljest vara?

TOPPO.

Och det frågar du? På krogen har du hitintills varit säkrast att träffa.

RISTO.

Hvad skall jag där att göra, när pengarna ha gått för böfveln i våld?

TOPPO.

Inte räckte de heller särdeles länge i dina klor, det måste man bekänna.

RISTO.

Var det något underligt? En sexhundra mark. Med den summan kommer man minsann inte långt.

TOPPO.

Nåja, inte är den just så stor när det gäller att göra af med den, fastän man nog får svettas, innan man får ihop den.

RISTO.

Har du eljest varit något på krogen?

TOPPO.

Jag kommer just derifrån.

RISTO.

Var det några der?

TOPPO.

Ja, visst var det, ja. Där är ju alltid folk, det må vara hvilken tid på da'n som helst.

RISTO.

På da'n eller på natten. Nog ä' vi ändå ena rummelkurrar, Toppo, när allt kommer omkring.

TOPPO.

Prata inte. Vi ä' just de bästa karlarna, om du tänker riktigt efter. Utan oss skulle världen knappt ha bestånd en gång.

RISTO.

Stopp nu litet. Du säger ju det där alldeles som på allvar?

TOPPO.

Nå, hör på. Hvilkas skuldror är det som bär bördan, herrarnas eller arbetsfolkets? Hvem är det som arbetar och hvem njuter frukterna af arbetet? Svvara mig på det.

RISTO.

Ja, ja, det må så vara. Men jag menade egentligen så'na här glada laxar som du och jag och många andra.

TOPPO.

Som dricker, menar du? Men det är just knuten. Ser du, här i landet är det så ytterst visligt inrättadt att vi inte i något tillfälle är onyttiga medlemmar i samhället. Vi må lefva si eller så, alltid hjälper vi likväl landets bästa framåt. Om vi arbetar, så är det bra. Om vi dricker, är det heller inte illa. Om det inte funnes några bränvinsdrickare, så skulle det inte finnas några bränvinsbrännare, och om det inte funnes några bränvinsbrännare, så skulle det inte finnas några bränvinsskatter. Och hvad skulle man då bygga skolor och jernvägar för?

RISTO.

Ja, det är min själ sant. Att jag inte har kommit att tänka på det där. Du är inte någon dum karl, du Toppo.

TOPPO.

Men herrarna i dess ställe. De dricker dyra utländska viner. De går i utländska kläder. Mat, husgeråd, ja, ända till de allra obetydligaste småsaker, allt måste hemtas från utlandet. Tynger inte det på landet kanske? Och med hvad skall det ersättas, om inte just med folkets svett och möda?

RISTO.

Och hunger.

TOPPO.

Ja visst, ja. Hunger till på köpet. Vi må anstränga oss hur mycket som helst, så förtjenar vi ändå inte så mycket att vi hederligt kan slå oss ut. Den är galen som arbetar mycket. Den vise lefver med mindre. Jag för min del bryr mig inte om att nöta ut mina axlar med för mycket arbete. Då super jag hellre, när jag därigenom ännu mera storartadt kan gagna menskligheten.

RISTO.

Än genom arbete?

TOPPO.

Ja visst, för tusan. Hör nu, är det inte klart? Om jag arbetar, så riktar jag blott dem, som förut ä' rika, så att de får lefva i ännu större öfverflöd, men om jag super, så befrämjar jag bildningen i landet, och det är, ta mig fan, något annat, det. När jag härom sistens läste i tidningarna hur stora inkomster krogarna hade gifvit i fjol och hur dessa medel räckte till en lässalong, ett folkbibliotek, en flickskola och allehanda goda inrättningar, så tänkte ja för mig sjelf:

Sjunger:

„Drinkarn bör man inte klandra, inte klandra, inte klandra.
Då är mannen på sin plats, ja, då är mannen på sin plats —“

Slutar plötsligt, talar:

Kom med till krogen, lille bror.

RISTO.

Dengi nietu.

TOPPO.

Har du ingenting här som kan pantsättas?

RISTO.

Vänta. Åter en ljus tanke — du sa' ordet. Låt se. Skulle vi inte kunna skära ner Johannas väf och föra den som pant till krogen. Hvad tror du? Går det för sig?

TOPPO.

Hvarför skulle det inte gå? Men hvad skall hustru din säga?

RISTO.

Hvad bryr jag mig om Johanna? Hvad kan hon göra mig? Hon kommer först att lipa. Se'n skaffar hon nog pengar och löser ut väfven. Därmed är det gjordt. Kom nu och råd mig, för jag vet inte riktigt hur man skall bära sig åt med det här.

TOPPO.

Klipp inte så nära, lemna ett kvarter af det väfda och låt det se'n gå längs den där randen. Just så ja. Nu är den af. Nu ska vi bara få lös den från bommen. Hvad är det nu för nöd? För en så'n här väf får vi nog bränvin.

Sjunger:

„När jag behöfver att dricka,
Pengar jag får af min flicka.
Därför jag gladeligen trallar
Och sjunger och rallar och rallar —“

RISTO.

Låt nu bli att tralla, utan hjälp mig i stället att rulla ihop väfven. Om lyckan är god, kommer väl Johanna hem, innan vi hinner härifrån.

TOPPO

slår takten med fötterna.

„När jag behöfver att dricka,
Pengar jag får af min flicka.
Därför jag gladeligen trallar
Och sjunger och rallar och rallar —“

RISTO.

Är du alldeles galen eller har du redan fått några supar för mycket på morgonqvisten?

TOPPO.

„Mannen äter, och mannen får.
Allting honom i handom går.“

Ä' vi inte nu också välsignade med något nytt, så fort det förra tog slut. Vi ä' riktigt ena lyckans gullgrisar, Risto.

RISTO.

Men jag är alldeles olycklig med den här väfven, som är så lång. Jag kan inte få ihop den. Och du står bara där och sladdrar dumheter i stället för att hjälpa mig.

TOPPO.

Du är då en äkta drummel. Gif hit. Hvad är det här för konst. Du jemrar dig bara för ro skull. Så här skall det göras. Så, så och så. Seså. Tag den nu vackert under armen och fort i väg till krogen. Nu kan man se stursk ut, när man har en sådan tygpacke att bära.

RISTO.

Bara vi inte möter Johanna på vägen. Då skulle det väl bli ett väsen, innan vi slapp förbi.

TOPPO.

Var inte rädd, hon kommer inte. Vår goda tur följer oss nog.

De ämna gå, då dörren i detsamma öppnas och *Leena-Kajsa* stiger in.

RISTO

förskräckes, tar ett skutt så att han kommer bakom Toppos rygg och försöker gömma väfven.

Nu är fan lös.

TOPPO.

Pulihit, sa' ryssen, när skägget brann.

LEENA-KAJSA.

Guds fred. Hvarför blir ni så rädda för mig?

RISTO.

Jag trodde det var Johanna som kom. God morgon.

LEENA-KAJSA.

Hvart gäller färden?

RISTO.

Åh, just ingenstans. Vi tänkte bara som hastigast ta en titt ut i sta'n.

LEENA-KAJSA.

Är Johanna hemma?

RISTO.

Nej. Hon har gått till fru Vörsky. I ett ärende, tror jag.

LEENA-KAJSA.

Men hur kan ni då gå bort och lemna barnet ensamt?

RISTO.

Tusan. Jag kom inte alls ihåg barnet.

TOPPO.

Är det karlars göra att se efter barn? Nu håller väl världen på att bli upp och nervänd.

RISTO.

Kanske Leena-Kajsa blir här en stund hos gossen? Johanna kommer nog snart. Hon dröjer säkert inte länge.

LEENA-KAJSA.

Det är detsamma. Jag kan ju bli här, eftersom ni har något att uträtta.

RISTO.

Så beger vi oss af, Toppo.

TOPPO.

Napletsoo, marsch.

De gå.

LEENA-KAJSA.

Hvarför gömde han den där väfrullen bakom ryggen så där? Var han rädd att jag skulle ta ett stycke af den med ögonen?

Sätter sig på pallen och för vaggan med foten. Tar fram en stickstrumpa ur fickan.

Inte är det rätt af Johanna heller att lemna sin man att sköta barnet, medan hon sjelf ränner omkring i gårdarna. Ett ärende, sa' Risto. Jo visst också. Det skall man tro. Man hittar lätt på ett ärende, när hågen leker ut i sta'n. Håhå ändå, dessa menniskor.

Sjunger med sakta röst:

„O syndaträl, som i din dvala dröjer,
Där syndens lust din säkra själ förnöjer,
Vak upp och se dig om. Det är hög tid.
Ännu dock är din Gud dig huld och blid.“

JOHANNA
kommer in.

Se, Leena-Kajsa. God dag.

LEENA-KAJSA

vänder sig om.

Gud signe.

JOHANNA.

Hur står det till?

LEENA-KAJSA.

Inte bättre än vanligt. Hur är det med dig sjelf?

JOHANNA.

Tack som frågar. Med Guds hjälp skall det väl återigen börja reda sig litet för oss också. Ni vet väl att jag var så lycklig att få klädningsväfning. Vappu skaffade mig det från fru Vörsky. Hon är en riktigt hjertegod människa, den Vappu.

LEENA-KAJSA.

Hur mycket betalar fru Vörsky för alnen?

JOHANNA.

Inte mer än tjugufem penni, men det blir ju ändå något. När jag får sitta vid hela dagen, kan jag väfva fyra alnar, och det blir en mark. Med hvad kan vi annars förtjena så pass mycket? Och för det kan ju två människor nästan lefva. Skada bara, att jag för barnets skull inte alltid kan få vara så flitig.

LEENA-KAJSA.

Det är en påminnelse till dig, att du inte allt för mycket måtte börja att fika efter denna världens goda.

JOHANNA.

Det kan så vara. Men hör, Leena-Kajsa, tror ni inte också att jag hädanefter kommer att få fullt upp af arbete, när fruarna lär att känna mig och får se hvad slags tyg jag väfver? Jag har också varit så glad öfver det att jag inte kan säga det.

LEENA-KAJSA.

Bry dig inte om att glädja dig allt för mycket öfver sådana fåfängliga ting. De för dig likväl inte till himlen.

JOHANNA.

Nej, de för ju en inte dit, det är nog sant. Men när lifsuppehållet är så mödosamt, fäster tanken sig med makt vid det. — Fru Vörsky kommer strax hit för att se på tyget. Få se hvad hon tycker om det. Inte skall hon komma att klandra mitt arbete, det svarar jag för.

LEENA-KAJSA.

Alltid vänder du tillbaka till din väf. Månne du kan tala om något annat nu mera.

JOHANNA.

Ja, en så'n där toka är jag. Jag måste riktigt skratta åt mig sjelf. Men inte är det ju så underligt, när man rätt tänker efter. Här satt jag natt och dag med min stickstrumpa i handen och var nära att dö af hunger med mitt barn. Hur lugnt han nu sofver, stackars liten, se'n han har fått mat.

LEENA-KAJSA.

Har du längre, stackars människa, någon omsorg om din odödliga själ?

JOHANNA.

Det blir, Gu'na's, inte mycken tid öfrigt till det. Sedan jag fick gossen har jag inte en gång kunnat komma i kyrkan om söndagarna.

LEENA-KAJSA.

Det är högst beklagligt. Tänk, om du skulle dö i denna stund. Hvarthän skulle du då ta vägen?

JOHANNA.

Det vet jag inte.

LEENA-KAJSA.

Till den onde, utan nåd och barmhertighet.

JOHANNA.

Måtte den gode Guden bevara oss från en hastig död.

LEENA-KAJSA.

Du blir småningom så förhärdad, att du inte ens längre önskar att förbättra dig eller höra Guds ord.

JOHANNA.

Nog läser jag det ändå litet emellanåt här hemma, Leena-Kajsa. Och inte glömmer jag heller att tacka Gud för att jag har så pass goda dagar. Mången annan stackare får lida mycket mera brist och elände än jag.

LEENA-KAJSA.

Så-å, du är således nöjd. Då är det väl ingen grund i det ryktet, att Risto har börjat dricka så fasligt.

JOHANNA.

Folk vet också allting. Nåja, det hjälper väl inte att säga att det är osanning. Men de andra dricker ju också. Och Risto är i alla fall bra med det att han inte är elak emot mig, när han är drucken. De ondsinta männen misshandlar beständigt sina hustrur, men Risto har ännu inte en enda gång slagit mig.

LEENA-KAJSA.

Du har allt blifvit bra mycket ödmjukare än du var förut. Jag mins ännu hur egensinnig och uppstudsigt du var på din bröllopsdag.

JOHANNA.

Lifvets skola lär en hvar af oss åtskilligt, Leena-Kajsa.

LEENA-KAJSA.

Jaja, det är väl så, det. — Men hör du, Johanna, hvad var det för en väf, som Risto nyss bar bort?

JOHANNA.

Väf? Det vet jag ingenting om. Jag tänkte just fråga om han var hemma ännu, då ni kom.

LEENA-KAJSA.

Han var just på väg att gå ut med Toppo. Vi stötte emot hvarann där i dörren.

JOHANNA.

Och Risto hade en väf under armen?

LEENA-KAJSA.

Ja, och det såg ut att vara en vacker väf. Hvit botten med blå och röda ränder.

JOHANNA.

Besynnerligt. Jag kan inte begripa hvad det var för en väf — hvit botten, sa' ni, med blå och röda ränder?

Går till väfven, skriker till och sjunker ned öfver väfstolen.

LEENA-KAJSA.

Nå, hvad är det nu? Johanna, hvad fattas dig?

Johanna försöker att tala, men kan inte.

Har det händt någonting?

JOHANNA
qvidande:

Gode Gud, gode Gud — — —

LEENA-KAJSA.

Väfven?

JOHANNA.

De ha tagit ifrån mig fru Vörskys väf — hela långa väfven —

LEENA-KAJSA.

Är det sant? Nå, det var inte för ro skull Risto gömde den bakom ryggen.

JOHANNA.

Hvad skall jag göra? Hvad skall jag olyckliga nu göra?

LEENA-KAJSA.

Det begriper jag inte. Men sörj inte så. Det blir inte bättre af det. Låt oss hellre finna på något råd.

JOHANNA.

Om vi kunde få fatt i dem — om vi kunde få väfven tillbaka. Kära, goda Leena-Kajsa, hjälp mig. Såg ni åt hvilket håll de gick?

LEENA-KAJSA.

Försök inte. Du träffar dem inte i alla fall. De ha nog redan sålt den. Och hvar skulle du dessutom söka dem?

JOHANNA.

På krogen naturligtvis.

LEENA-KAJSA.

Det tjenar till ingenting, tro mig. Det skulle bara bli tvist emellan er, och sådant är bäst att undvika. Folk säger nog ändå att det är din skuld att Risto dricker så mycket.

JOHANNA.

Min? Hur skulle det kunna vara min skuld?

LEENA-KAJSA.

Det vet jag inte, men så säger man. De kan väl inte heller ha så alldeles orätt i det, ty — tyck inte illa vara — men det är alltid mer eller mindre hustruns fel, när mannen dricker. Om du vore annorlunda — Ämnar du gå ändå?

JOHANNA.

Jag måste ju. Kanske jag åtminstone kan få pengarna af dem.

LEENA-KAJSA.

Inte kan du gå, stackare, i ett sådant tillstånd som du nu är. Du ser ju ut som döden och raglar ju rent af. Blif hemma och försök att lugna dig litet. Jag skulle förr kunna gå att söka dem, men jag vet att det gagnar till ingenting. — Gud nåde och bevare, hvad är det du gör?

JOHANNA.

Jag? Jag gör ju ingenting.

LEENA-KAJSA.

Du kastar ju alla dina kläder på golvet. Se nu där.

JOHANNA.

Föll de på golvet? — Goda Leena-Kajsa, jag är förlorad. Mig frälsar ingenting — ingenting.

LEENA-KAJSA.

Det var illa gjordt af Risto. Man kan inte säga annat.

JOHANNA.

Om han hade slagit mig lam och förderfvad, skulle det ha varit ingenting emot det här. Jag skulle låta hacka mig i stycken, om jag bara kunde få väfven tillbaka.

LEENA-KAJSA.

Den ena pröfvas på ett sätt, den andra på ett annat. Gud har lika många ris som han har barn.

JOHANNA.

Den som kunde lita på att detta kommer från Gud, men det gör det inte. Gud dref dem inte till att stjäla min väf. Det var väl snarare den onde.

LEENA-KAJSA.

Gud tillät likväl att det skedde, och det tillkommer dig att vara undergifven Hans vilja. Och

hvad mer, om menniskan lider aldrig så mycket i denna jemmerdalen? I det tillkommande lifvet får hon belöning för allting.

„Så aga här,
Men hjälp oss där“,

sjunger vi också i psalmen. Du borde hellre glädjas, Johanna, ty din krona blir strålande på detta sätt.

JOHANNA.

Hörde ni? Det var någon, som körde in på gården. — Fru Vörsky.

Går darrande till ett hörn af rummet.

Gode Gud — gode Gud — —

LEENA-KAJSA
ser ut genom dörren.

Var lugn, det är ingen. Det kom troligtvis från gatan. Men kära Johanna, stå inte där borta i vrån. Du är ju alldeles ifrån vettet, som kan ge dig till att på det sättet sörja öfver fåfängliga, världsliga ting.

JOHANNA
griper om sitt hufvud.

Kronan blir strålande på detta sätt, sa' ni. O, jag skulle vara nöjd med en mycket dunklare krona, om blott Risto upphörde att dricka och lefde som en människa — och om fru Vörsky finge sin väf igen.

LEENA-KAJSA.

Nog hörs det, nog hörs det att du är ett sorglöst, verdens barn. Gud får ännu tukta dig mycket, stackars qvinna, innan du börjar vandra den rätta vägen.

JOHANNA.

Leena-Kajsa — nu är det någon i farstun.

LEENA-KAJSA
ser ut genom dörren.

Det var inte annat än blåsten, som smälde till yttre dörren.

JOHANNA.

Snart kommer hon likväl, och då — då är jag förlorad. Jag uthärdar inte det här, Leena-Kajsa. Det är omöjligt.

LEENA-KAJSA.

Den, som lägger bördan på, hjälper en också att bära den.

JOHANNA.

Anklaga inte Gud för denna börda. Det är endast Ristos verk, men han hjälper en minsann inte att bära den.

LEENA-KAJSA.

Alltid samma visa: Inte från Gud, inte Guds verk. Hur djupt har inte du stackare sjunkit i vantrons rysliga synd?

JOHANNA.

Men sjelfva förnuftet säger ju, att Gud inte tvingar människorna till onda gerningar.

LEENA-KAJSA.

Hvad är ditt förnuft? Blindt, förmörkadt. Det fattar inte dem, som tillhöra Guds rike. „Förnuftet måste tagas till fånga under trons lydno“, säger den helige Paulus.

JOHANNA.

Om jag åtminstone hade pengar, så att jag kunde betala fru Vörsky för väfven.

LEENA-KAJSA.

Fins det ingen, som du kan låna af?

JOHANNA.

Ingen. — Jo, vänta —

LEENA-KAJSA.

Nåå —?

JOHANNA.

Om jag skulle be Yrjö?

LEENA-KAJSA.

Hvarför inte? Det går ju an att försöka.

JOHANNA.

Men det är också så svårt, så rysligt svårt.

LEENA-KAJSA.

Inte tycker jag det är någonting. Frågan är fri. Se'n kan han göra som han vill.

JOHANNA.

Nej, nej — jag kan inte vända mig till honom.

LEENA-KAJSA.

Fruktar du ett afslag?

JOHANNA.

Nej, inte det, men det känns ändå så omöjligt för mig.

LEENA-KAJSA.

Ja, gör som du vill. Jag säger hvarken ja eller nej. Men nog vore det bra, om du kunde ge fru Vörsky pengarna i handen strax som hon kommer.

JOHANNA.

Ja, visst vore det bra. Kanske hon då inte skulle bli så ond. — Hörs det inte nu steg där ute.

LEENA-KAJSA.
efter att ha lyssnat en stund.

Nej, dina öron bedrar dig.

JOHANNA.

Ja, om jag hade pengar att ge henne strax. Kanske likväl — eftersom ni också tycker att det inte är någonting. — Snälla, goda Leena-Kajsa, gå ni till Yrjö.

LEENA-KAJSA.

Ja, nog kan jag gå.

JOHANNA.

Kanske ni kunde hinna tillbaka innan frun kommer.

LEENA-KAJSA.

Ja, jag dröjer inte länge där.

Går.

JOHANNA
ser ut genom fönstret.

Det syns ingen på gatan.

Ser ut genom dörren.

Inte heller här. Kanske kommer hon inte ännu. Kanske hon inte alls kommer i dag. Det kan ju ha kommit hinder i vägen, främmande eller något annat.

Lyssnar. Med ett qväfdt skri:

Ett åkdon stannade vid trappan. — Det är hon — det är hon.

FRU VÖRSKY
kommer in.

Här är jag äntligen. Jag dröjde så länge i garnboden, då jag inte riktigt visste hvad jag skulle ta till inslag. Ty olika måste vi nödvändigt ha det. Ni sa' ju att ni hade tjugufem alnar färdiga? Det blir just lagom åt mig och lilla Alma. Mer behöfs det inte. Här har jag några nya proflappar. Hvad säger ni om det där mönstret till exempel?

Johanna tar maskinmessigt emot lappen. — Fru Vörsky ger henne en annan lapp.

Än det där? Det är heller inte fult. Där är visserligen litet olika ränning, men inte gör det något. Kanske det till och med blir ännu vackrare med den ränning vi ha. Eller hvad tror ni?

JOHANNA.

Kanske.

FRU VÖRSKY.

Väf en liten bit till prof, så får vi se. Jag sätter mig ner här så länge.

Tar af sig ytterplaggen och sätter sig.

Se så, och nu kan jag berätta er något roligt. I garnboden träffade jag fru Hanhinen, som är ordförande i fruntimmersföreningen, och hon lofvade att ge er arbete för hela vintern. Inte just väfning, men sömnad, och det är väl detsamma eller hur? Ni kan naturligtvis sy? Ja, det

behöfver jag väl inte fråga om heller. Fruntimmersföreningen, ser ni, har fått stora beställningar från en kasern, och därför behöfver de skickliga och ärliga sömmerskor. Nå — ni svarar ingenting? Jag trodde mig göra er en stor glädje, när jag så snart uppfylde er begäran.

JOHANNA.

Goda fru Vörsky, om ni blott först ville höra — Om jag skulle våga — —

FRU VÖRSKY.

Lita på det? Visserligen, när fru Hanhinen har lofvat.

JOHANNA.

Nej, nej, hvad bryr jag mig om det nu? Om jag skulle våga tala om för er — —

FRU VÖRSKY.

Tala om? Hvad då? Hvad fattas er, Johanna? Har någonting händt?

JOHANNA.

Ja.

FRU VÖRSKY.

Någon skada? Med väfven? Det kan jag väl aldrig tro.

Stiger upp och går fram till väfstolen.

Du milde Gud, hvad är det? Har ni klippt af den?

JOHANNA.

Den är afklippt.

FRU VÖRSKY.

Och hvar är väfven?

JOHANNA.

Det är just det värsta att den fins inte mer.

FRU VÖRSKY.

Fins inte mer? Hvad vill det säga?

JOHANNA.

Den är borttagen. Jag kan inte hjälpa det. Jag kan inte —

FRU VÖRSKY.

Borttagen? Afklippt och borttagen? En tjugufem alnars väf. Nej, men det är verklig — Jag vet inte mer hvad jag skall tänka.

JOHANNA.

Jag har varit i en sådan förfärlig ångest öfver det, goda fru Vörsky. Om jag åtminstone på något sätt kunde få den tillbaka, men därom fins inte det minsta hopp.

FRU VÖRSKY.

En sådan skada. Hvad skall nu min man säga. Åh, att jag skulle börja på hela den här historien. — Efter det här får ni troligtvis inte något arbete från fruntimmersföreningen.

JOHANNA.

Inte från någon människa, det är klart. Ett olycksöde förföljer mig i allting.

FRU VÖRSKY.

När togs den bort då? Ni talade ju nyss inte något om det.

JOHANNA.

Det hände just under den tiden som jag var hos frun.

FRU VÖRSKY.

Och hur slapp tjufven in? Var dörren inte låst?

Johanna tiger.

Var dörren inte låst, frågade jag?

JOHANNA.

Nej.

FRU VÖRSKY.

Ni lemnade den öppen? Hvarför? Hur kunde ni vara så oförsigtig?

Johanna tiger.

På så sätt har ni ju utmanat olyckan. Är det underligt, om man blir bestulen, när dörren är öppen och ingen fins i rummet?

JOHANNA.

Frun misstar sig. — Det var inte så.

FRU VÖRSKY.

Hur då? Så tala.

JOHANNA.

Jag skulle säga sanningen, men det är så rysligt svårt.

FRU VÖRSKY.

Inte förstår jag heller hur ni kunde lemna ert barn ensamt. En sådan liten stackare. Han hade ju kunnat alldeles gråta ihjäl sig. Ni måste inte älska ert barn särdeles mycket.

JOHANNA.

O, hvem skulle älska honom, om inte jag?

FRU VÖRSKY.

Men ni lemnade honom ändå utan vård en timmes tid? En skön kärlek.

JOHANNA.

Han var inte ensam.

FRU VÖRSKY.

Var inte ensam? Ni talar kors och tvärs. Ah — nu klarnar det för mig. Ni bedrar mig. Ni har ljugit för mig hela tiden. Ni har själf förstört väfven. Er fruktan och bäfvan förråder det. O, jag stackare, för hvilka menniskor har jag inte råkat ut.

JOHANNA.

Blif inte så ond, kära fru Vörsky. Låt mig förklara alltsammans för er ända från början.

FRU VÖRSKY.

Jag vill inte höra någonting. Jag tror er inte mer det allra minsta, när ni är så förskräckligt falsk. Jag går genast och berättar hela saken för min man och låter honom sköta alltihop. Det är det allra bästa, för ett fint och bildadt fruntimmer kan inte reda sig med råa och oärliga menniskor. Karlar ha ni ändå litet mera respekt för.

Tar på sig ytterkläderna.

JOHANNA.

Åh, dröj en stund, så att jag sanningsenligt kan få tala om för er hela tilldragelsen.

FRU VÖRSKY.

Jag har ju redan sagt er att jag inte tror er. Hur kan ni också vänta det, efter att ni så har belönat all min godhet? Och hvad tror ni er ha vunnit med det här? Ni har gjort er själf mycket större skada än mig.

JOHANNA.

Om ni inte vore så häftig — —

FRU VÖRSKY.

Bort, kom mig inte nära. Jag måste ut härifrån. Eljest qväfs jag.

Öppnar dörren. I farstun syns *Yrjö*, som viker åt sidan för *fru Vörsky* och kommer in efter att hon har gått ut.

JOHANNA.

Yrjö. Gud ske lof. Af er får jag hjälp.

Springer ut i farstun.

Fru Vörsky, fru Vörsky, vänta, kom tillbaka.

FRU VÖRSKY.

Ni anstränger er förgäfves. Fort, Matti, först till Vappu och sedan hem.

JOHANNA
kommer tillbaka.

Nu berättar hon också åt Vappu allting på tok. Nej, af det här blir en menniska snart alldeles galen.

YRJÖ.

Hvad har händt er, Johanna? Jag måste komma för att höra det af er sjelf, ty Leena-Kajsas tal var så besynnerligt att jag inte kunde tro allt. Men det måste väl ha varit sant ändå, eftersom ni är i en sådan ångest.

JOHANNA.

Allt är förloradt. Jag förmår inte tänka mer hvarken hit eller dit.

YRJÖ.

Lugna er. Kanske vi kan reda den här saken, om vi rådslår tillsammans.

JOHANNA.

De tror mig vara en tjuf. Hitintills ha alla litat på mig, nu ingen mera. Det här förkrossar mig. Jag uthärdar det inte. Mitt stackars barn.

YRJÖ.

Men så hör då, Johanna. Menniskan får inte låta sorgen öfverväldiga sig på det sättet. Det skadar helsan.

JOHANNA.

Nu är hon säkert redan hos Vappu och grälar på henne. Det är den lön hon får för sin godhet. Hvad skall hon tänka om mig?

YRJÖ.

Ingenting. Hon känner ju er så väl. Jag skall gå och tala med henne om saken. — Nej, sannerligen, det här går an. Ni måste försöka att återhemta er, Johanna.

Lägger sina händer på hennes axlar.

Här är egentligen ingen fara å färde, om ni tänker närmare efter. Jag ger pengar; ni betalar väfvens fulla värde, och då ha de ingenting att säga. Hör ni?

JOHANNA.

Jag hör. Men kan jag ta emot pengar af er, när jag inte vet hur jag skall kunna återbetala dem? Jag kan det inte. Nej, nej. Må de hellre föra mig i fängelse.

YRJÖ.

I fängelske ska de inte föra er i någon händelse, det kan ni vara lugn för. Och hvad betalningen vidkommer, så behöfver ni inte oroa er det minsta öfver den. Jag blir inte fattigare af det, om jag också aldrig skulle få de pengarna igen.

Böjer sig öfver Johanna.

Seså, Johanna, var nu förnuftig. Här är min börs. I den ä' femtio mark, och mer kostar säkert inte väfven. Nå, Johanna, hvad tvekar ni för?

KERTTU

kommer hastigt in, blir ett ögonblick stående.

Åhå. Risto hade således rätt, då han sa' att här skulle man inte sakna honom. Nåja, hvarför skulle jag då längre hysa några betänkligheter?

JOHANNA.

Hvem där?

YRJÖ.

Blif inte rädd. Det är bara den där fjolliga flickan. Hvad har du för ärende?

KERTTU.

Hvad skulle väl en fjolla ha för ärende? Jag vill bara säga er att ni inte längre kommer att ha någon förtret af Risto. Nu skall jag nog dra försorg om honom. Adjö.

JOHANNA.

Ämnar hon göra Risto något ondt?

YRJÖ.

Åh, hvem bryr sig om hvad en sådan där halfgalning pratar. Risto sörjer nog för sig sjelf. Tänk ni på era egna affärer. Jag trugar med våld på er den här börsen, om ni inte vill ta den med godo. Seså. Och nu måste ni betala väfven till sista pennin, så att den där frun inte mer kan komma åt att förolämpa er. Ni får inte se så där rädd och skygg ut. Var modig. Ni har ju inte gjort något ondt. Här i verlden måste man stå på sig. Annars kommer man ingenstans.

JOHANNA.

Det är lätt för er att säga, som är en man. Det är annorlunda för oss kvinnor. Hvad förmår vi?

YRJÖ.

Försök, försök i alla fall. Ni ä' ju också menniskor. Glöm inte det. — Nu körde det igen in på gården. Kanske är det bäst att jag går. Hon behöfver inte veta att ni har fått pengarna af mig. Adjö, Johanna. Låt henne inte sätta sig på näsan på er. Kom ihåg det. Var ni också behjertad en gång. Lofvar ni mig det?

JOHANNA.

Jag skall försöka.

YRJÖ.

Nå, bra. Så går jag min väg.

JOHANNA

fattar ännu en gång hans hand.

Yrjö, Gud välsigne er.

YRJÖ.

Tack.

Går.

Herr och fru Vörsky jemte fru Hanhinen komma in.

FRU HANHINEN.

Var det där hennes man?

FRU VÖRSKY.

Nej, det var någon annan. Kom hit och se, Ville. Så här är det skuret af och väfven borta. Tjugufem alnar. Tänk, hvilken skada. Tjugufem alnar. Jag är så, så bedröfvad, att jag vore färdig att gråta.

HERR VÖRSKY.

Hvad behöfver man lita på alla slags menniskor? Har jag inte sagt dig det många gånger?

FRU VÖRSKY.

Hur skulle jag kunna tvifla på den här, som Vappu så säkert borgade för?

HERR VÖRSKY.

Med rätta borde Vappu nu få betala väfven.

FRU HANHINEN.

Hvad säger Vappu om det här nu?

FRU VÖRSKY.

Åh, hon. Hon håller bara med den där menniskan och tror inte det minsta ondt om henne. Föga fattades att hon inte drifvit mig till lögnerska.

HERR VÖRSKY.

Hon har naturligtvis gjort sig till för Vappu och dragit henne vid näsan liksom dig, tänker jag. Det måtte vara ett riktigt stycke.

FRU HANHINEN.

Sådan är stadens lägre befolkning öfver hufvud taget. Den lär nog att känna dem, som har så mycket med dem att göra som jag till exempel.

HERR VÖRSKY.

Är det hon som står där?

FRU VÖRSKY.

Ja.

FRU HANHINEN.

Åh, man ser strax att det inte är någon bra menniska. En sådan orolig blick är alltid kännetecknen på ett ondt samvete.

Herr Vörsky betraktar skarpt Johanna och närmar sig henne ett par steg.

FRU VÖRSKY
afsides till fru Hanhinen:

Hu, hvad det här är obehagligt. Jag mår riktigt illa.

FRU HANHINEN.

Bry dig inte om det. Sådana där måste man ta i med hårdhandskar. Annars vore man förlorad.

HERR VÖRSKY.

Nåå, käring, hvart har du gjort af vår väf?

JOHANNA
förskräckt och ängslig:

Jag har inte — den — inte jag — den där — —

HERR VÖRSKY
bultar med käppen i golfvet.

Redigt svar. Hvar är väfven?

JOHANNA
stammande:

Jag — vet inte — hvar den är.

HERR VÖRSKY.

Vet du inte? Inte?

JOHANNA.

Nej.

HERR VÖRSKY.

Än om jag skulle ge dig litet prygel? Kanske du se'n skulle veta.

FRU VÖRSKY.

Åh, låt bli, snälla Ville. Det pinar mig så.

HERR VÖRSKY.

Nog borde hon få smaka käppen.

FRU VÖRSKY.

Nej, nej, låt bli. För min skull, Ville. Jag fruktar nog ändå dåliga följder för min helsa af alla de här sinnesrörelserna.

HERR VÖRSKY.

Hvarför kom du hit, då du är så finkänslig? Du kunde hållit dig borta.

FRU HANHINEN.

Herr Vörsky, jag ber också för den stackarn. Hon skulle visserligen förtjena en grundlig aga. Det vore alls inte för mycket. Men det vore så svårt för oss att se på det.

HERR VÖRSKY.

Ni fruntimmer ha allt för ömt hjerta. Nå, det får vara. Du kan tacka de här fruarna att du slipper stryk. Men tro inte att det är slut med det. Du skall dras inför rätta. Du skall få plikta, så att det förslår, och dessutom dömas till fängelse. Du skall sättas på vatten och bröd. Ja, du skall få sitta i bojer, det lofvar jag. Vi ska väl se, om du får lust att bedra bättre folk en gång till.

JOHANNA.

I fängelse? — Dyre, himmelske fader. Blir det aldrig något slut på dessa sorger?

HERR VÖRSKY.

Aha. Börjar du nu att märka att det är allvarsamt.

JOHANNA.

Hvarför skulle jag sättas i fängelse? Jag har ännu aldrig i mitt lif gjort orätt åt någon,

hvarken stulit eller bedragit någon människa. Fråga dem som känner mig, om ni inte tror mig. Jag har alltid försökt att sträfva framåt genom redligt arbete. Det kan de bevittna.

FRU HANHINEN.

Nej, men hör en sådan oförskämdhet. Hon försöker ännu att ställa sig oskyldig.

HERR VÖRSKY.

Vågar du ännu fortfarande ljuga oss i midt i ansigtet? Jag skall lära dig.

JOHANNA.

Jag skulle ha berättat er sanningen, bekänt allt från början till slut, men ni ha ju inte tillåtit det. Ni ha inte velat höra någonting, som jag kunde säga till mitt försvar.

HERR VÖRSKY.

Hör opp att sladdra, eller jag — —

JOHANNA.

Stäm mig inte inför rätta. Förbarma er för mitt barns skull. Hvert skulle han ta vägen, om hans mor skulle föras i fängelse? I främmandes vård, en sådan liten en, som ännu inte är fyra månader gammal?

FRU VÖRSKY.

Ja tänk, hon har också ett barn. Hurudan människa skall det väl en gång i världen bli af en sådan stackare, som skall uppfostras af en så dålig mor och som ända från sin spädate ålder inte får se annat än uselhet omkring sig?

FRU HANHINEN.

Vi skulle riktigt göra en Gudi behaglig gerning, om vi kunde frälsa honom från moderns händer. Jag skall tala till fruntimmersföreningen om saken.

JOHANNA.

Mitt barn skulle ta's ifrån mig? Aldrig i evighet. Jag ger honom inte. Nej, inte fastän hela världen skulle uppresa sig emot mig. Ni ä' grymma vilddjur. — Åh, nej, nej. Jag yrar. Jag vet inte mer hvad jag säger. Vredgas inte. Haf medlidande med mig olyckliga. — O, ja, jag har ju inte kommit ihåg det. Jag har pengar här, femtio mark. Det är mer än tyget kostar. Tag dem, herr Vörsky, tag allt. Låt oss förlikas. För Guds skull, låt ert hjerta bevekas. Hvad har ni för nytta af, om ni kastar mig i fängelse och sliter mitt barn ifrån mig? Goda, nådiga herre, här är dubbelt mer än väfvens värde.

HERR VÖRSKY.

En sådan ordström. Nå, hur ska vi göra? Ska vi förlikas? Och skall jag ta pengarna? Du vet bäst om de räcker till att ersätta skadan?

FRU VÖRSKY.

Tag dem inte, innan du vet hvarifrån hon har fått dem.

JOHANNA.

Jag har inte stulit dem. Frukta inte. Tag dem bara, herr Vörsky. Det kommer ingen att ta dem ifrån er.

FRU HANHINEN.

Jag anar någonting.

FRU VÖRSKY.

Jag också, jag också. O, o, allt rysligare, allt rysligare.

HERR VÖRSKY.

Huru? Att —?

FRU HANHINEN.

Den där människan har säkert också andra laster.

HERR VÖRSKY.

Åhå. Mycket troligt. Hvad var det väl också för en karl, som nyss skyndade härifrån så hastigt, då vi kom?

FRU HANHINEN.

Det menade jag just. Tro mig, de där pengarna ä' från honom.

FRU VÖRSKY.

Hvilken gränslöst dålig moral. Kära Ville, låt oss gå härifrån. Jag börjar redan må illa. Det känns, som om sjelfva luften här vore förpestad. Du kan ju sedan genom rätten få ut vår fordran.

FRU HANHINEN.

Ja, i sanning, här är inte godt att vara längre.

HERR VÖRSKY.

Ja, låt oss gå.

Fruarna gå.

Du skall få höra ifrån oss.

JOHANNA
på knä.

Herre, herre, goda herre, gå inte utan förlikning. Tag pengarna, kläderna, allt hvad jag har —

HERR VÖRSKY
i dörren.

Håll munnen — sköka.

JOHANNA.

Å-åh, å-åh.

Faller först framstupa, men reser sig åter hastigt upp.

Sköka, sa' han.

Betraktar börsen i sin hand.

Sköka och tjuf.

Kastar börsen långt ut på golvet.

Har Gud också öfvergifvit mig? Fins det ingen hjälp, intet stöd någonstads i verlden? Ska alla få förtrycka och trampa mig? Och mitt barn ska de rövva ifrån mig, min egen vackra gosse? Nej — vid himmel och jord, det ska de inte. Risto kommer hem. Han skall hjälpa mig. Han är barnets far. Ja, ja. Denna olycka, som han störtat mig i, skall röra honom, och han skall hjälpa mig, skall rädda mig och barnet. Om han bara komme snart. Denna ångest — denna — St — tyst. Det hörs röster på gatan. Han kommer — han kommer.

TOPPO.

sjunger i det han går förbi fönstret in i farstun:

„Min älskade gaf mig på båten
Och gjorde förbund med en ann'.
Farväl då med hela ståten.
Inte sörjer jag minsta grand.“

Kommer in.

God dag. Här är jag. Tag inte illa upp att jag har en liten florshufva. Vi ha druckit afskedsskålar, ser ni.

LEENA-KAJSA

kommer in efter Toppo.

Ja, har du någonsin hört på maken, Johanna?

TOPPO.

Den där Leena-Kajsa har släpat mig hit för att framföra helsningar från Risto. Ja. —

„Min älskade gaf mig på båten
Och gjorde förbund med en ann'.“

LEENA-KAJSA.

Åh, tig med era eviga slagdängor. — Ditt mått var ännu inte fullt, stackars Johanna. Nu först kommer det värsta. Kan du höra det?

JOHANNA.

Hvad? Säg fort.

TOPPO.

Risto bad helsa så mycket. Han är sin kos, kos, kos. Långt i fjerran med Hopptossan.

LEENA-KAJSA.

Ja, tänk dig. Är karlen klok längre? Att på vinst och förlust ge sig till att vandra kring verlden med en halfgalen flicka.

JOHANNA.

Hvilken flicka? Hvad talar ni om?

TOPPO.

Hej, om Hopptossan. Förstår ni inte det? Många, många helsningar från Risto, fast han egentligen inte sände några. Han glömde allting i glädjen att komma tillsammans med sin gamla flamma. Ja, nog har han nu lemnat er att reda er sjelf, men lägg inte det på sinnet. Sjung ni bara:

„Min älskade gaf mig på båten
Och gjorde förbund med en ann'.
Farväl då med hela ståten.
Inte sörjer jag minsta grand.“

JOHANNA.

Risto farit sin väg? Nej, det är inte sant. Det kan inte vara sant. Hur kan ni, Leena-Kajsa, genast vara färdig att tro hvad en full karl pratar?

LEENA-KAJSA.

Det var fler än Toppo som berättade det. Han hade bjudit alla karlarna där på afskedsglas och sagt att nu skulle man inte få se honom här på långliga tider. — Ja, ja. Guds vrede drabbar dig hårdt, stackars Johanna. Men tag emot allt med ett ödmjukt hjerta och mins, att han endast tuktar af kärlek.

JOHANNA

sjunker ned på pallan vid vaggan.

Far har lemnat oss. Stygge, stygge far.

LEENA-KAJSA.

Man kan ändå inte anklaga Risto så mycket för det. Den där flickan — ja, det är inte bara mina ord — hade enkom gått till krogen för att locka honom. Nog förstår så'na där att lägga ut sina snaror. Är det se'n underligt om en stackars karl blir galen och förlorar vettet?

Johanna ligger på golvet, jemrande sig.

Gif nu inte så fritt lopp åt sorgen i alla fall. Hvarför ligger du där på golvet? Hör då, Johanna, hvad fattas dig?

JOHANNA.

Ingenting, ingenting.

TOPPO

ser på väfstolen.

Kors i Je. Hvem har tagit bröd från renseln? På qvällen var det fem, och nu är det bara sex. Tst, Toppo. Låtsas inte veta något. Inte det ringaste dyft.

„Min älskade gaf mig på båten
Och gjorde förbund med en ann' —“

LEENA-KAJSA.

Tyst, Toppo. Se hit. Här står det inte bra till. Stig upp, Johanna. Hvarför skall du så där — Stig upp.

JOHANNA.

Jag kan inte. Golfvet gungar så.

LEENA-KAJSA.

Där ha vi det. Hon är sjuk.

JOHANNA.

Nej. Det är bara hufvudet som bränner för att kronan skall bli strålande. Hela hufvudet står i ljusan låga. Tag bort den, bort.

LEENA-KAJSA.

Hon yrar. Jo, nu är man väl fast.

JOHANNA.

Fruarna — Hjelp min gosse. De röfvar mitt barn. Där, där. De springer och skrattar. Tag fast dem. Jag förmår inte. Jag kommer inte från stället. — Åh, slå inte, herre. — Risto, Risto, kom och hjälp mig. Han har en så grof käpp.

TOPPO.

Åhå, det här är allt bedröfligt.

JOHANNA.

Det är stickmörkt. Jag hittar inte hem. Och Risto försvann också. Lemnade mig ensam i ödemarken, i mörkret. Det är röfvere i hvar buske. Förbarmar sig ingen? — Hör ni. Barnet gråter. Herrn slår det. Ve, ve. Hjelp, barmhertiga människor, hjälp.

TOPPO

torkar sina ögon.

Stackars qvinna.

LEENA-KAJSA.

Kom och hjälp mig att få henne i sängen.

TOPPO.

Jag kommer; jag kommer. Vet ni, Leena-Kajsa, nog ä' vi karlar ändå ena uslingar. Det måste man erkänna.

LEENA-KAJSA.

Bry er inte om det nu. Skynda er bara hit och hjälp mig, för jag kan inte ensam få henne någon hvart.

TOPPO.

Vi ska lyfta tillsammans. Det ska vi.

JOHANNA.

Bort, bort. Gör mig inte illa.

TOPPO.

Nej, var inte rädd. Vi ska bara helt sakta föra er till bädden. Se så. Stackare. Månne det är hjernfeber?

LEENA-KAJSA.

Hvem vet det? Om Risto åtminstone vore hemma.

TOPPO.

Ja, säg det. Att han också skulle ge sig af just nu. Men hur kunde han ana det här? Ser ni. Det ligger en penningpung här på golfvet — och den tycks minsann inte vara tom. Se där, tag den i er vård. Den kan komma väl till pass, om hon får hjernfeber.

LEENA-KAJSA.

Ja, minsann. Den kom som från himlen.

JOHANNA.

Det bränner — bränner —

LEENA-KAJSA

Spring och sök en läkare, Toppo.

TOPPO.

Ja, ja. Jag är ju redan alldeles nykter. Inte märks det väl mer någonting på mig? Jag skall nog hemta en läkare hit, Leena-Kajsa. Herre Gud ändå, så bedröfligt.

Går.

JOHANNA.

Bort med kronan, bort med den, bort. Det bränner — bränner — bränner.

Ridån faller.

FEMTE AKTEN.

Samma bostad. *Leena-Kajsa* håller på att städa rummet. *Risto* kommer utifrån.

LEENA-KAJSA.

Nå, där kommer han nu äntligen. Gud vare lof. Vet du hvad som har hänt här under tiden?

RISTO.

Barnen där ute på gården berättade mig det. Hvem hade kunnat ana något sådant? Hon var alldeles frisk, när jag gick hemifrån.

LEENA-KAJSA.

Menniskan vet ju inte när hennes stund är kommen. „I dag röd, i morgon död.“ Men må detta vara oss en varning, att vi inte bekymmerslöst bortkasta nådens dagar, utan noga betänka att: „som en ström vår tid förrinner; som en dröm vårt lif försvinner“.

RISTO.

Ja, inte hade väl Johanna kunnat tänka att hon så snart skulle dö. Det är visst och sant.

LEENA-KAJSA.

Tyck inte illa vara. Risto, att jag säger det åt dig, men du hade inte bort lemna henne så där.

RISTO.

Jag ångrade det också strax jag fick höra hvad som hade hänt. Men det kan nu mera inte hjälpas. Hvad som är skedt, är skedt. — Johanna tog väl mycket illa vid sig öfver det?

LEENA-KAJSA.

Åh, inte särdeles. Hon yrade redan, när det berättades för henne. Hon fattade det visst knappast riktigt.

RISTO.

Det var åtminstone väl, det.

LEENA-KAJSA.

Men öfver väfven var hon i en ryslig ångest. Hon var alldeles förskräckligt rädd för fru

Vörsky.

RISTO.

Ja, väfven, ja. Det var sant, det. Jaså, var hon i en sådan ångest öfver den? Nå, vi hade ju gerna kunnat låta bli att göra det, om man vetat det här. Men kunde hon inte begripa att vi inte sålde, utan bara pantsatte den? — Hon var rädd för frun, sa' ni? Ja, jag kan tänka mig det. Johanna var fasligt lättskrämd och ängslades alltid i onödan öfver allt möjligt skräp. — Hon var väl mycket ond på mig öfver det?

LEENA-KAJSA.

Inte så farligt ändå. Hon berömde dig just kort förut. Hon sa' att du ingen enda gång hade slagit eller pryglat henne som så många andra man gör med sin hustru.

RISTO.

Sa' hon det? Ja, det är verkligen sant också. Vi lefde ganska bra tillsammans. Det var aldrig någon skarpare tvist emellan oss.

LEENA-KAJSA.

Det länder dig till heder. Om du har felat litet i andra hänseenden, måste man förlåta dig det. Köttet är svagt, och frestelserna ä' stora. Du behöfver emellertid inte gräma dig öfver att du skulle ha bemött din hustru med hårdhet, piskat eller på annat sätt misshandlat henne, som man här tyvärr så ofta får se och höra.

RISTO.

Nej, det har jag inte. I det fallet har jag en bra karakter, att jag lägger inte gerna hand på någon. — Jaså, Johanna talade också om det innan hon sjuknade?

LEENA-KAJSA.

Ja, det var en liten stund förut. Sedan, stackare, tycktes hon inte bekymra sig om något annat än sitt barn. Om det yrade hon, och det var också i hennes tankar, när hon emellanåt var litet redigare.

RISTO.

Ja, det är sant. Hur skall jag nu bära mig åt med barnet?

LEENA-KAJSA.

Det har jag också funderat på.

RISTO.

Om han åtminstone vore äldre, hvad skulle det då vara för nöd? Då kunde han gå och tigga, om det inte fans någon annan råd. Men ett så'nt där litet kräk. Hvad kan jag göra med honom? Nej, nu är jag illa ute. — Månne de skulle ta emot honom i fattigvården? Om man skulle försöka?

LEENA-KAJSA.

Det tror jag inte de gör. Men vet du hvad Johanna hoppades?

RISTO.

Nej, säg.

LEENA-KAJSA.

Att Vappu skulle ta gossen till fosterson.

RISTO.

Ja, tänk om hon skulle göra det.

LEENA-KAJSA.

Det går alltid an att fråga. Om jag skulle bära gossen till henne och tala vid henne om det? Hvem vet, kanske skulle hon förbarma sig öfver honom.

RISTO.

Det vore utmärkt. Då behöfde jag inte bry mig det minsta om pojken.

LEENA-KAJSA.

Ja, så går jag.

RISTO.

Gör det. Jag kommer efter så fort jag har snyggat mig litet.

LEENA-KAJSA.

Brådska inte för mycket. Om inte Vappu går in på det, så tar jag gossen med mig tillbaka igen.

Tar upp barnet från vaggan.

Stackars liten. Ett innerligt vackert litet barn är det.

RISTO.

Vappu tar honom nog. Det skall ni få se. Uppfostrar pojken till prest till på köpet, om allt går väl.

LEENA-KAJSA.

Tänk att han sofver så djupt att han inte vaknar. Ja, adjö då på en liten stund.

RISTO.

Adjö, adjö. Lycka på resan. Men hör ännu ett ord, Leena-Kajsa. Det där — det — Hvad var det nu jag skulle säga utan att ljuga? Jo. Om det faller sig så — så nämn åt Vappu — så där i förbigående, hur snäll jag var emot min förra hustru. — Om det faller sig så, menar jag.

LEENA-KAJSA.

Hvarför inte? Men tänker du redan på en annan, fast den förra ännu inte är kall?

RISTO.

Åh, bry er inte om det. Gå ni bara och gör som jag sa'. Jag kommer efter strax på stund.

LEENA-KAJSA.

Om jag dröjer, så förstår du att Vappu samtycker att ta barnet.

Går.

RISTO.

Bra, bra.

Öppnar en skåpdörr, tar därifrån spegel och en kam och begynner att ordna sin klädsel.

Jag är i alla fall en ganska ståtlig karl.

Ser sig i spegeln.

Hvad skulle hindra att jag ännu kunde behaga en qvinna? Nå, vi får väl se.

Det bultar på fönstret.

Hvem där? Aha, Toppo. Kom in, din lurk.

TOPPO
kommer in.

Du kom snart igen.

RISTO.

Ja. Jag hade inte lust att stryka omkring i det här höstvädret. Det var rysligt ruskigt.

TOPPO.

Det var underligt att Hopptossan släppte dig.

RISTO.

Jag rymde. Tror du att jag annars skulle ha sluppit lös ifrån henne? Jo, pytt också. Sådan som hon är.

TOPPO.

Men fan tar dig, om hon ännu en gång får fatt i dig.

RISTO.

Låt henne försöka. Jag skall nog hitta på medel, om hon börjar plåga mig för mycket. Jag skall ett, två, tre laga att hon kommer i kurran som lösdrifverska. Men hon kommer inte. Hvad kan hon göra mig? Ingenting. Det vet hon nog.

TOPPO.

Tacka din lycka, om du slipper så lätt. Den flickan har fan i blodet. Jag fruktar att det inte är rådligt att leka allt för mycket med henne.

RISTO.

Pytt.

TOPPO.

Och gumman din som dog ifrån dig under tiden.

RISTO.

Ja, hon gjorde det.

TOPPO.

Inte lär du, din kanalje, komma att sörja henne länge heller? Du tar dig nog en ann, så fort du bara kan.

RISTO.

Ja, det är säkert. Hvad tjenar det till att sörja? Det skall inte heller dröja länge, innan jag har mig en igen.

TOPPO.

Hör man på den slyngeln. Man skall få se att han ännu visar oss några underverk.

RISTO.

Titta ut genom fönstret, om du ser Leena-Kajsa komma hitåt.

TOPPO.

Hvad? Är det henne du har i kikarn?

RISTO.

Leena-Kajsa? Är du galen?

TOPPO.

Nå, jag tänkte väl också. — Det syns ingen alls på hela gatan.

RISTO.

Bra. Godt tecken.

TOPPO.

Hvad är det du bråkar och putsar dig så fasligt för? Skall du gå någonstans?

RISTO.

Jag tänkte gå på „visit“ till Vappu.

TOPPO
hvisslar.

Hö — hö — hö — hö — hör bara. Så-å, till Vappu. Inte mindre än så. „Fint skall det vara“, sa' kärigen. Men „den, som gapar efter mycket, mister ofta hela stycket.“ Kom ihåg det.

RISTO.

Lugna dig, du. Lyckan står den djerfve bi. Ingen vet hur det kan gå. Ska vi byta rockar? Din ser i alla fall snyggare ut.

TOPPO.

Tag den.

De byta.

Men jag vill vara skapt som en nors, om Vappu bryr sig om dig. Det tror jag aldrig i evighet.

RISTO.

Låt bli att tro. Det är ingen som tvingar dig. — Så, för hin. Här fins inte en vattendroppe, och jag borde ha tvättat mig i syna.

TOPPO.

Jag skall hemta åt dig från brunnen. Har du någon bytta?

RISTO.

Det tycks inte heller finnas. Se efter där ute på gården eller i lidret, bara du kan få fatt i ett kärl.

Toppo går.

Risto står med ryggen till dörren och speglar sig.

Leena-Kajsa hörs inte af. Således behåller Vappu barnet. Nå, det vore väl underligt, om hon inte då skulle samtycka att ta fadern också.

Dörren öppnas. Risto spritter till och vänder sig om.

Hvad, kommer hon nu? Nej — Hopptossan — Fan anamma.

Kerttu står orörlig.

Hvad gör du här?

Kerttu tiger och pressar en revolver i sin hand.

Hvad gör du här, frågade jag.

KERTTU.

Jag kommer för att ta farväl af dig, Risto.

RISTO.

Farväl? Jaså. Nå, får gå, då du inte vill något annat. Du har bara kommit litet olägligt.

KERTTU.

Hur så?

RISTO.

Jag ämnade just gå ut.

KERTTU.

Jag skall inte uppehålla dig länge.

RISTO.

Inte? Nå, det är en annan sak. Men du ser så besynnerlig ut. Och — hvad har du i handen?

KERTTU.

Min morbrors revolver. Ett ganska godt arbete.

RISTO.

Hvarför för du den med dig?

KERTTU.

En sådan tingest är ibland behöflig.

RISTO.

Du håller den så oförsigtigt. Är den laddad?

KERTTU.

Ja.

RISTO.

Lägg den ifrån dig. Med skjutvapen skall man inte leka.

KERTTU.

Hvarför inte?

RISTO.

Du kan råka att skjuta dig sjelf.

KERTTU.

Eller dig.

RISTO.

Ja eller mig.

KERTTU.

Eller oss båda. Hvar går du?

RISTO.

Jag går bara ut som hastigast. Jag kommer strax igen.

KERTTU.

Om du rör dig ur fläcken, så skjuter jag genast.

RISTO.

Du har ondt i sinnet, Kerttu?

KERTTU.

När hade jag annat?

RISTO.

Jag fruktade det just. Zigenarblodet sjuder och jäser beständigt i dig. Försök en gång att beherska dig, kära Kerttu. Försök för himlens skull.

KERTTU.

Onödigt besvär. Himlen är ändå inte gjord för min skull.

RISTO.

Jag lofvar dig hvad som helst, bara du styr ditt sinne.

KERTTU.

Jag litar inte på löften.

RISTO.

Du trodde kanske att jag ämnade lemna dig, därför att jag gaf mig i väg så hastigt, men det är inte min mening, Kerttu. Så fort jag fått Johanna i grafven, så förenar jag mig med dig igen. Det är dagsens sanning.

KERTTU.

I jordens sköte förenas vi, när vi begge ä' mull. Inte förr.

RISTO.

Men tänk dock litet på saken, älskade Kerttu. Om jag nu låter viga mig vid dig och du blir en hederlig mans äkta hustru? Då skall du inte längre vara förkastad af hela världen som hitintills.

KERTTU.

Du har bedragit mig två gånger. Du skall inte göra det den tredje.

RISTO.

Men hör då hvad jag säger dig. Skjut inte, för Guds skull. Vänta åtminstone ett litet ögonblick. Du ser ju att jag inte kan komma härifrån, om jag också skulle vilja.

KERTTU.

Så tala fort.

RISTO.

Om jag bara visste hvad du egentligen vill. Vid min själ, nu vore jag färdig till hvad som helst. Säg, önskar du någonting?

KERTTU.

Ja.

RISTO.

Hvad? Kerttu, säg: Hvad önskar du?

KERTTU.

Hämd.

RISTO

torkar sin panna. Afsides:

Hvar dröjer Toppo så länge?

KERTTU.

Har du något annat att säga?

RISTO.

Ja. Ja, mycket, mycket. Men du skrämmer mig så, att jag inte kan säga någonting. Lägg revolvern ifrån dig. Bara en sekund. Sötaste Kerttu, gör det.

KERTTU.

Nej.

RISTO.

På den där stolen och stå sjelf bredvid.

KERTTU.

Hvarken där eller annanstans. Och låt oss sluta det här. Tiden går till spillo.

RISTO.

Nej, vänta.

Toppo kommer in.

Gudskelof. Ändtligen kom du dock.

TOPPO.

Du skulle ha sagt mig att liket stod i lidret. Jag skulle sannerligen inte ha gått dit för att söka en bytta, om jag hade vetat det.

RISTO.

Stod det der? Ja, hvart skulle de eljest ha fört det?

TOPPO.

Gud bevara mig, så ohyggligt det var. Jag går in, går bort till en mörk vrå — och plötsligt ser jag liket framför mig. Hjertat hoppade riktigt till i bröstet på mig, fastän jag just inte är någon kruka. Hon hade ju ögonen öppna. Det var det hemskaste af alltihop. Ja, stirra inte på mig så där. Jag har inte en droppe vatten. Skulle jag kanske hemta det i näfven, då jag inte fann något kärl? Hu-uh, det ryser ännu i mig. Man säger det betyder ondt, när ett lik ligger med öppna ögon. Det väntar andra efter sig, sägs det.

KERTTU.

Just så. Hon väntar andra efter sig.

TOPPO.

Hvad, är den där här? Nåå, Risto, hvad sa' jag?

RISTO.

Du kom i grefvens tid. Hon ämnade just döda mig här.

KERTTU.

Ämnar ännu och gör det också.

Höjer revolvern.

RISTO.

Toppo, Toppo, hjälp.

KERTTU.

Om du kommer emellan, så skjuter jag dig först.

TOPPO.

Gud sig förbarme. Här är man såld.

Skyndar till dörren.

RISTO.

Gå inte, Toppo; gå inte. Hon skjuter inte dig.

TOPPO.

Det vet icke fan.

KERTTU.

Packar du dig i väg, eller — —?

Toppo hastigt ut.

KERTTU.

Är du färdig, Risto?

RISTO
på knä.

Förbarma dig, Kerttu. Hvad gagnar det dig, om du dödar mig? Haf förbarmande.

KERTTU.

Hade du förbarmande med mig, skurk? Du bedrog mig illistigt på nytt. Du lockade och förförde värre än förut. Du tänkte: Hon är en förkastad varelse. Man får inte något straff om man skändar och tillintetgör henne. Men du misstog dig. Den förkastade, som ingen bryr sig om, hämnar sig sjelf.

RISTO.

Hämna dig på annat sätt. Skona endast mitt lif.

KERTTU.

Nej, du måste dö. Och jag också.

RISTO.

Nåd, nåd.

KERTTU.

Ingen nåd hvarken åt dig eller mig.

RISTO.

Vänta. Låt mig åtminstone bedja först.

KERTTU.

Det tjänar till ingenting. Du kommer ändock lika litet som jag till himmelen.

RISTO.

Jo, jag är inte sämre än andra. Det fordras inte mer af människorna än att de ska tro. Och jag tror, tror. Jo, det gör jag. Jag kommer säkert dit, om du bara ger mig tid att göra bön.

KERTTU.

Så bed.

RISTO.

Skjuter du inte förr än jag har sagt „amen“?

KERTTU.

Börja. Eljest skjuter jag strax.

RISTO.

Jag börjar; jag börjar. Om jag bara komme ihåg någonting utantill. Nej — jag mins ingenting. Jag olycklige — Vänta, nu vet jag: „När min sista stund månd' vara, Uppehåll mig med din hand.“ Tänderna skallra i munnen på mig af rädsla. „När min sista stund månd' vara, Uppehåll mig med din hand. Låt min ande —“ Nog är du ändå förfärligt hårdhertad. — Nej, nej, jag fortfar. „När min sista stund månd' vara, Uppehåll mig med din hand. Låt min ande salig fara Hädan till ditt fröjdeland.“ — Hur var det se'n? — „Hädan till ditt — —

Ute i farstun hörs buller. *Kerttu* spritter till och blickar mot dörren, hvarifrån *två polisbetjenter* jemte *Toppo* komma in. Hon skjuter. *Risto* skriker till och faller. Den ene polisbetjenten slår revolvern ur *Kerttus* hand och griper tag i henne. *Kerttu* sjunker ned på golvet.

FÖRSTE POLISBETJENTEN.

Aha, din vargunge, nu råkade du i fällan.

TOPPO.

Vi kom för sent. Det var sjelfvaste hin.

ANDRE POLISBETJENTEN

böjer sig öfver *Risto* för att undersöka honom.

Ingen fara. Han lefver ännu. Hvar träffade skottet?

RISTO.

Jag vet inte riktigt.

ANDRE POLISBETJENTEN.

Försök om ni kan resa er.

RISTO

stiger upp med polisbetjentens hjälp.

Kanske det inte alls träffade. Jag blef kanske bara skräm.

TOPPO.

Träffade det dig inte? Nå, det var tusan så lyckligt.

RISTO.

Tack, *Toppo*. Det här skall du inte ha gjort för intet.

TOPPO.

Ingenting att tacka för. Så pass mycket skall väl alltid den ena karlen hjälpa den andra. Men nu är väl flickan ändtligen tämd. Hon ser ju ut som ett lik. Månne det fins något lif kvar i henne mer?

FÖRSTE POLISBETJENTEN.

Åh, hon qvicknar nog till igen.

RISTO.

Låt henne bara inte rymma ifrån er. Tag er i akt.

FÖRSTE POLISBETJENTEN.

Ingen fara. Det är inte svårt att få bugt med en så'n där flickslinka.

RISTO.

Men hon har niomanna styrka, när hon börjar rasa.

FÖRSTE POLISBETJENTEN.

Det hjälper inte att rasa, när man kastas i fängelse. Då kommer man bara i tyngre bojor.

RISTO.

Men om de släpper lös henne? Då är mitt lif återigen i fara.

FÖRSTE POLISBETJENTEN.

Hon slipper inte lös. Var inte rädd. Så mycket känner jag lagen. Först dömmes hon för mordförsök till flera års fästning, och se'n dömmes hon till tvångsarbete. För ingen människa tar ett så'nt där kräk i beskydd.

ANDRE POLISBETJENTEN.

Nej, det är säkert. Kronan får nog hädanefter dra försorg om henne.

RISTO.

Bra. Det är i alla fall en välsignad sak, att det fins lag och rätt i landet, som värnar om människornas säkerhet. Hvilken karl skulle kunna reda sig om sådana där skulle få gå lösa? Men när de genast tagas i förvar — När lag och rätt —

TOPPO.

Hvad säger hon? Tst, låt oss höra.

FÖRSTE POLISBETJENTEN.

Flickan? Hon säger visst ingenting.

TOPPO.

Hon sa' något, för hon rörde läpparna. Ser ni, nu igen.

FÖRSTE POLISBETJENTEN.

Hon rör läpparna, men det kommer inte något ljud ifrån dem. Res på dig, flicka, ty jag tänker inte bära dig. Du är minsann duktigt tung. Nå, försök nu om du kan stå på benen.

ANDRE POLISBETJENTEN.

Och tala tydligare, om du har någonting att säga.

TOPPO.

Ja, tala rent ut så att vi också får höra. Mumla inte bara för dig sjelf.

RISTO.

Och skynda dig se'n.

KERTTU.

Era lagar och er rättvisa. Ha, ha, ha, ha.

TOPPO.

„Era lagar och er rättvisa.“ Hvad menar hon?

KERTTU.

Dem hade jag bort skjuta.

TOPPO.

Hon är rubbad. Usch, det här börjar att kännas kusligt. Ser ni, hur ögonen rullar i hufvudet på henne?

FÖRSTE POLISBETJENTEN.

Kanske hon nu är fullständigt galen. Men måne hon nånsin har varit riktigt klok?

Fattar Kerttu i armen.

KERTTU.

Era lagar och er rättvisa. Ha, ha, ha —

ANDRE POLISBETJENTEN
fattar i den andra armen.

Ska vi gå nu?

KERTTU.

Dem hade jag bort skjuta.

RISTO.

Galen, hon? En illstig kätterska är hon. Det är bara af ilska som hon smädar till och med den höga rättvisan. Hon är inte för ro skull zigenerska. Det passar för öfrigt bra att sätta i protokollet att hon har hotat lagen och rättvisan.

KERTTU.

Era lagar och er rättvisa — —

TOPPO.

Det är väl inte nödvändigt.

RISTO.

Jo, visserligen.

TOPPO.

Hon gör ju det i sitt vanvett, stackare.

KERTTU.

Era lagar och er rättvisa. Ha, ha, ha, ha —

FÖRSTE POLISBETJENTEN.

Låt oss gå nu.

KERTTU.

Dem hade jag bort skjuta.

RISTO.

Får jag lof att bjuda herrarna till utskänkingsstället, sedan ni fört flickan i förvar. Jag skulle gerna vilja dricka några glas med er till tack för hjälpen här.

POLISBETJENTERNA.

Tackar ödmjukast. Vi ska komma.

KERTTU

i dörren och i farstun:

Era lagar och er rättvisa. Ha, ha, ha, ha — —

RISTO.

Gud ske lof. Nu är man fri ifrån den.

TOPPO.

Stackars flicka. Det gick illa för henne.

RISTO.

Hvems fel är det? Hon kunde ha lefvat som en människa. — Men hör, hur ser jag egentligen ut nu?

TOPPO.

Åhjo, så där.

RISTO.

Jag är väl smutsig i syna?

TOPPO.

Nå, kantänka, hvad gör det?

RISTO.

Hvad det gör? Då tycker inte Vappu om mig, kan du förstå. Vänta litet. Jag går ut och tvättar mig vid brunnen.

Öppnar dörren till farstun, men drar sig i detsamma tillbaka, då *Vappu* kommer in.

Se bara, här kommer ju Vappu sjelf.

VAPPU.

God dag.

RISTO.

God dag, god dag. Jag ämnade mig just till er. Var så god och stig fram och sitt.

TOPPO.

Var så schangtil. Här är en stol.

VAPPU.

Jag orkar nog stå den stund jag dröjer här.

RISTO.

Nej, för ingen del. Var så god och stig fram. Er plats är inte vid dörren.

VAPPU.

Det är likgiltigt hvar den är. Jag skulle vilja tala ett par ord om ert barn.

RISTO.

Om barnet, ja. Ja, det ville jag också.

VAPPU.

Får jag vårda och uppfostra det som om det vore mitt eget?

RISTO.

Du gode Gud, och det frågar hon. Skulle jag kunna begära något bättre.

VAPPU.

Ja, jag menar, att ni inte sjelf skall ha det minsta att säga i det hänseendet.

RISTO.

Jag skall inte befatta mig ett grand med hela ungen. Det lofvar jag.

VAPPU.

Bra. I det fallet tar jag er son och skall med Guds hjälp försöka att göra folk af honom.

RISTO.

Men jag hade också ett litet annat ärende. Kom nu ändå och sätt er. Inte? Nå, gör som ni vill. Ja, jag hade också ett litet annat ärende. Ni kan väl nästan gissa det? Ser ni, jag är ju enkling nu, och det är icke godt för mannen att vara allena, som det står skrifvet. Skulle det inte passa sig — men ni tycker väl att det är allt för tidigt? Enligt min mening skulle vi i alla fall kunna språka litet om det.

VAPPU.

Prata inga dumheter. Det lyckas er ändå inte att förleda mig. Var nöjd med att ni redan har förstört två qvinnors lif. Det borde vara tillräckligt för en man.

RISTO.

Förstört två qvinnors lif? Hvad är det för tal?

VAPPU.

Er hustru dog af sorg och bekymmer för er skull.

RISTO.

Hvem har sagt det?

VAPPU.

Inte nog med det. I dubbelt rysligare läge har ni bragt den olyckliga flickstackarn, som polisen nyss förde förbi mig härifrån.

RISTO.

Jaså, Hopptossan? Var obekymrad. Med henne förfares det enligt lag och rätt.

VAPPU.

Och enligt hvad förfares det med *er*?

RISTO.

Med mig? Hvad skulle jag kunna dras till ansvar för?

VAPPU.

För ingenting, det är klart. För ingenting. Verlden har fått af er hvad den har velat. Den straffar inte er, ty den anser ju inte era fel vara några fel. Till och med presterna och domarena står på er sida, ty synden förblindar deras ögon. I mörkrets tjenst använda ljusets tjenare sin makt. Men allt är inte slut med det. Det sista ordet är ännu inte sagdt. Och så sant som att äfven den mäktige har en herre öfver sig och den eländige en Gud, så sant är det också att ni och alla era likar en gång ska stå inför den thron, hvarest menniskorna inte efter eget behag kan förfalska rätt och sanning. Då först skall er dom fällas.

RISTO.

Hvar är den thronen?

TOPPO.

Ja, hvar? Det frågar jag också.

VAPPU.

Där, hvarest *rättfärdigheten* lefver och herskar nu och i evigheters evighet.

Går.

RISTO.

Hvad menade hon?

TOPPO.

Månne hon inte menade Gud? Så fattade jag det.

RISTO.

Ja, det var väl något så'nt där. Nå, men månne det verkligen också skulle —? Åh fan. Inte är jag rädd ännu. Hvad vet Vappu om den saken? Hon har väl inte haft något samtal med Gud. En qvinsperson.

TOPPO.

Men jag kan inte heller låta bli att ha litet medlidande med det där flickkräket.

RISTO.

Åh, hvad är det för prat, bror lilla? Du vill väl inte beklaga ett sånt där stycke. Hvem bad henne komma och försöka döda en? Beklaga en sådan? Allt annat.

TOPPO.

Ja, säg hvad du vill, men, men — —

RISTO.

Men hvad?

TOPPO.

Om du har ställt så till att hon —? Det påstås att somliga qvinnor råka alldeles ur jemnvigten när de bli på det viset.

RISTO.

Pytt. Slidder sladder. Nu går vi till krogen.

De gå.

Ridån faller.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ARBETARENS HUSTRU: SKÅDSPEL I
FEM AKTER ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide

by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked

up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second

copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility:
www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.